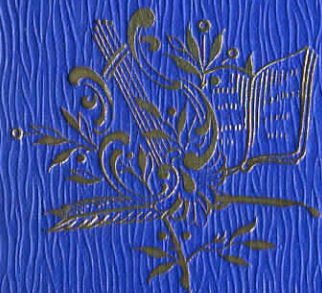

ARBETETS VÄNNERS

I HELSINGFORS

SÅNGKÖR

TIO ÅRS MINNEN

Dr EMIL LEANDER.
Dir. 1891—93, 1899—1901.

ALARIK UGGLA.
Dir. 1894—99.

GOTTLIEB HYMANDER.
Dir. 1893.

C. O. NYHOLM.
Körens ordförande 1891—93, 95—97, 1899—1901.

ARBETETS VÄNNERS
I HELSINGFORS
SÅNGKÖR

TIO ÅRS MINNEN

TECKNADE FÖR FESTEN DEN 14 APRIL 1901

HELSINGFORS
FRENCKELLSKA TRYCKERI-AKTIEBOLAGET
1901

Körens uppkomst.

*Sången ädla känslor föder:
hjärtats nyckel heter sång.*

Den i början af 1880-talet bildade „Helsingfors arbetareförening“ slöt som bekant inom sig i begynnelsen hufvudsakligen personer, tillhörande den svenska talande befolkningen i vår hufvudstad. Dess upphofsman var ju ock den från Sverge härstammande bleckslagaremästaren *Frans Bergman*, som genom en liten annons i den svenskspråkiga tidningen „Hufvudstadsbladet“ sammankallade det första mötet, hållet å „Hotel Wilhelmsbad“, där bildandet af en arbetareförening i Helsingfors först dryftades och beslöts och där den helt och hållet svenskspråkiga interimsstyrelse tillsattes, som sedermera utarbetade förslaget till ännu gällande stadgar för Helsingfors Arbetareförening. Till följd häraf blef det svenska talande elementet ock till en början öfvervägande inom den nya föreningen, hvarför naturligt äfven var att sången, som ju älskas öfver alt där svensk tunga talas, skulle varmt omhuldas inom densamma. Vi erinra här i förbigående om att den på 1850—1860-talen existerande Handvärkar-sångföreningen, som gjort sången till sin hufvudsakliga uppgift, samt Sällskapet för bildning och nöje, på sätt och vis en föregångare till „Arbetets Vänner“ och inom hvilket sången intog en betydande plats, hvardera voro uteslutande svenskspråkiga föreningar, likasom ock vår hufvudstads grundbefolkning var oblandadt svensk samt handvärkare och borgare i Helsingfors ännu in på 1860-talet voro till största delen svenska talande. Det är först under 19-de seklets tre sista årtionden den finska talande arbetarebefolkningen i massa begynt invandra till hufvudstaden. Därför var det

som sagdt ganska själfallet, att man i Helsingfors Arbetareförening inom kort begynte tänka på bildandet af en sångkör, och det töfvade ej håller länge, innan en sådan stod fulltalig kring den förste dirigenten, musikern, sedermera kapellmästaren och orgelnisten *Karl Sjöblom*, som med ungdomligt intresse hängaf sig åt sitt ledarekall, om något år däri efterträdd af operasångaren, sedermera kantor *Alarik Ugglä*, som i sin tur efterträddes af magister, sedermera d:r *Emil Leander*.

Men ehuru arbetareföreningens upphofsman, enligt hvad han bl. a. för den som skrifver detta uppgifvit, tänkt sig den nya sammanslutningen såsom endast svenskspråkig, föranledde tidens på ett håll „liberala“ riktning, att den i stadgarna gjordes till tvåspråkig. Svenska och finska talande medlemmar skulle inom densamma altså blifva likställda och sålunda äfven sången klinga på båda våra inhemska språk. Mot detta hade naturligtvis intet varit att invända, om — ja, om icke just på samma tid den af J. W. Snellman väkta och af Yrjö Koskinen pådrifna förfinskningsrörelsen å ett annat håll begynt gripa allt mera vidt omkring sig och kastat sitt erisäpple ock i den unga föreningen. Såsom på den tiden inom andra korporationer, t. ex. studentkåren, begynte sålunda de finsksinnade äfven inom arbetareföreningen sträfva att vinna pluralitet och därigenom få ledningen i sina händer, ett mål, som äfven ganska lätt nåddes genom styrelsens „liberala“ eller rättare sagdt slappa hållning gentemot dessa splittringssträfvanden. Det räckte därför icke många år, innan förfinskningsiffrarne fått så stort antal af sina män invalda i föreningsstyrelsen, att de där hade pluralitet. Och med den hän-synslöshet, som isynnerhet i förfinskningsrörelsens början öfver alt karaktäriserade densamma, begyntes nu äfven inom den nämnda föreningen uppträdandet mot olika tänkande och främst de svenska talande eller svensksinnade. En naturlig följd häraf var åter den att de sistnämnda, som funno sig tillbakasatta, småningom drogo sig bort från en förening, där de på grund af de finsksinnades trångbröstenhet icke längre kunde trivas.

Då man såg, huru den i början och enligt sina stadgar tvåspråkiga arbetareföreningen sålunda blef altmera endast finskspråkig, vaknade hos vännerna af hufvudstadens talrika infödda svenska

arbetarebefolkning, hvars förfinskning man på många goda skäl icke ville främja, tanken på bildandet af en ny, endast svenskspråkig förening. Denna tanke föranledde flere sammankomster redan i slutet af 1880-talet och äntligen i början af år 1891 uppkomsten af föreningen Arbetets Vänner i Helsingfors.

Emellertid hade det af den finsksinnade majoriteten inom Arbetareföreningen utöfvade trycket på de svensksinnade äfven nått föreningens sångkör, hvars både ledare och medlemmar varmt älskade sitt svenska modersmål. Kören hade, stadgarne likmätigt, från första stunden af sin tillvaro upptagit både svenska och finska sånger på sitt program. Men en sådan rättvis likställighet var förfinskningssiffrarne naturligtvis icke i smaken. Man sjöng för litet finska sånger inom föreningen, hördes det snart från den förfinskade styrelsen, och inom kort föreskrefs det formligen huru mycket finska sånger, som skulle sjungas vid körens uppträdande. Redan länge hade detta tryck känts kören besvärligt, och då det småningom nådde det olidligas gräns, mottogs underrättelsen om bildandet af en svenskspråkig arbetareförening med oblandad tillfredsställelse. Körens dirigent, hr *Emil Leander*, slöt sig äfven till dem, som förberedde den nya föreningens tillkomst, och då „Arbetets Vänner i Helsingfors“ konstituerade sig söndagen den 2 mars 1891 uti Brandkårshusets musiksall, där 250 personer voro närvarande, klingade redan sången fulltonig och mäktig från en stor blandad kör. Arbetareföreningens hela sångkör hade nämligen med sin ledare i spetsen skrivit in sig i den nya föreningen, där till den sålunda gifna färdiga stommen genast slöto sig flere tiotal unga sångerskor och sångare. Med ett slag var Arbetets Vänner i Helsingfors sångkör sålunda bildad.

Men innan öfvergången till Arbetets Vänner ägde rum, samlades kören en afton uti Brandkårshusets restaurationssall till afskeds-samkväm. Det fans ju så mycket gemensamt genomlefvadt under de flydda åren, som det var treffligt att i minnet återkalla, och aftonen förflöt därför under kamratlig angenäm stämning. Dock, man icke blott erinrade sig det gångna, man tänkte ock förhoppningsfullt på framtiden. Den nya förening, i hvars krets kören nu stod i beråd att träda, skulle icke, därom var man förvissad, utöfva något slags

förtryck på sina medlemmar, och där skulle okvaldt få sjungas huru mycket man önskade på det älskade modersmålet.

Gladtt förrunno därför kvällens stunder under sång och glam. Vid den senare intagna supén höllos många tal. Än var det till körens dirigent, än till dess ordförande och än till hela kören ordet riktades. Än talades för minnena af det förgångna, än för den nya tid som randades, och när man bröt upp, bar marshimlen redan morgonrodnadens skära skimmer.

*Genom rutan vårsol lyser:
ack hur gladtt dess stråle myser!
Hvad som stelt och dödt var nyss
töar upp för solens kyss.*

I det följande skall redogöras för körens öden under tiden från mars 1891 till mars 1901, därvid som skilda skiften betraktas de olika perioder kören stått under ledning af sina dirigenter, hvilkas porträtt synas på titelplanschen.

Emil Leander.

Dirigent: 18 mars 1891—28 december 1892.

Under år 1891

utgjordes körbestyrelsen af värmästaren *C. O. Nyholm*, ordförande, kontorist *Frans Forslund*, sekreterare, glasmästaren *A. Strömmer*, bibliotekarie, senare äfven kassör, butikbiträdet *Jenny Ahlstrand*, kassör, samt typograferna *K. Mandelin*, *L. Rosenberg* och *Emilia Sjöblom* med literatören *V. Lönnbeck* och fröken *Anna Rönneberg* som suppleanter.

En liflig värksamhet vidtog genast från början inom kören, hvars bestyrelse utarbetade ett vidlyftigt förslag till ordningsregler, sedermera granskadt och godkänt till efterlefnad af föreningsstyrelsen. Stämfskaler tillsattes för öfvervakandet af inöfningsarbetet m. m. Man anskaffade en matrikel för kören, i hvilken ej blott

medlemmarnes biografier utan äfven fotografier skulle införas, hvarjämte en ståtlig minnesbok af en styrelsemedlem förärades kören. Äfven igenkänningsmärken af silfver anskaffades åt medlemmarne, och i enlighet med den folkliga anda, som borde vara förherskande inom föreningen, infördes, naturligtvis på frivillighetens väg, „nirereformen“ inom kören. Om denna lifliga värksamhet vittna vidare, att kören under årets lopp inöfvat icke mindre än tjugufem sånger, medvärkat vid tre af föreningens festbestyrelse anordnade konserter samt för egen del gifvit en aftonkonsert och en folkkonsert. Dessutom biträdde kören vid alla i föreningens namn anordnade soaréer, allmänna möten m. m. Ytterligare medvärkade medlemmar af kören vid Mozartsjubileikonserten den 5 december, till hvilken medvärkan kören hedrande nog inbjudits af musikdirektören *M. Wegelius*. Äfven vid Maskinistföreningens i Finland soaré d. 12 dec. medvärkade medlemmar af kören till programmet, på därom af nämnda förening gjord anhållan. Slutligen må nämnas, att kören den 2 november, på förslag af hr *V. Lönnbeck*, beslöt ställa sig i spetsen för en eller flere monsterkonserter till förmån för de nödlidande i nordöstra delarna af landet.

Det förnämsta kören emellertid under detta år uträttade och som på en gång från början sporrade densamma till ansträngningar och sedan gaf vingar åt dess namn var deltagandet i Svenska folkskolans vänners

Musikfest i Ekenäs.

*Sången har vingar,
hör, hur den klingar . . .*

Redan vid bestyrelsemötet den 27 mars väktes förslag om körens deltagande i festen. Och sedan föreningsstyrelsens begifvande därtill erhållits, satte den förestående färden alla krafter inom kören i rörelse. Det anskaffades program till festen och noter till täflingssångerna, de olika stämmorna granskades granneliga, och nödig komplettering gjordes, där den befans vara af behofvet påkallad och var möjlig att göra, men framför alt repeterades och öfvades alt mera intensivt ju mera juli månad nalkades; ty i början af denna högsommarens tid skulle sångfesten försiggå.

Men det behöfdes äfven respengar åt den c. 80 personer talrika kören, hvars flesta medlemmar egentligen icke hade råd att göra sångarfärden på egen bekostnad. Och hvarifrån taga detta kapital?

Jo, föreningens festbestyrelse hade med körens hufvudsakliga medvärkan lofvat anordna en konsert i Hesperia och en annan konsert i Ekenäs till förmån för denna resa, för hvars utgifter för öfrigt föreningskassan finge gå i förskott.

Konserten i Hesperia försiggick äfven söndagen den 28 juni 1891 kort före afresan till Ekenäs. Om konserten skrives i Nya Pressen dagen därpå:

Arbetets Vänners sångkör gaf i går på eftermiddagen sin annonserade konsert på Hesperia, därvid de sångnummer utfördes, som höra till körens program på musikfesten i Ekenäs. Konserten kunde glädja sig åt »fullt hus», såväl ute på planen som på värdshusverandorna, och ett talrikt besök förtjänade också såväl det altigenom vackra programmet som det sätt, hvarpå kören exekverade sina nummer. Programmet erbjöd dessutom ett särskildt intresse för däri förekommande fem nummer, »Fredmans epistlar» nr:is 3 och 71, två nyländska folkvisor. »Valkulla» samt »Prinsessan och båtsmannen», äfvensom »Fredmans epistel» nr: 80, alla på ett högst förtjänsfullt sätt arrangerade enkom för körens uppträdande i Ekenäs, de fyra förstnämnda af *M. Wegelius* och den sista af *R. Faltin*. Därjämte förekom en enkel och intagande sång »Vårsolen» af *M. Hauptmann*, förut här icke hörd.

Alla nummer utan undandag gäfvos af den 80 personer starka kören med felfri intonation, musikalisk finess och nyansering samt en tydlig deklamation, hvilken sistnämnda icke är minsta förtjänsten på körens meritlista. Publiken anslogs också synbarligen af körens profsång i går, ty hvarje stycke belönades med lifliga applåder och de nyarrangerade sångerna måste bisseras. Det är att förutse, att kören kommer att intaga en framstående plats på festen i Ekenäs, och önska vi sångarne en glad färd och mycken framgång på deras tilltänkta resa.»

I Hufvudstadsbladet för samma dag läses en kritik, som hvad körens prestationer beträffar äfven är väl vitsordande. Däri yttras sålunda bl. a.

Samsången är oklanderlig, något som knappast behöfver tilläggas, då man vet att kören inöfvats och ledes af hr *E. Leander*, hvars förmåga i detta afseende sedan länge är känd och erkänd.

Så kom då kvällen för afresan, den 3 juli. De stränge stämfiskalerna, fröknarna *Emilia Sjöblom* för sopranen och *Jenny Ahlstrand* för alten samt herrar *V. Lönnbeck* för tenoren och *Ludv. Rosenberg* för basen, hade gifvits oinskränkt fullmakt att „efter eget godtfinnande vidtaga de åtgärder och handla så som behöfves för att ordningen under resan må kunna upprätthållas“, hvarjämte åt dem uppdrogs att placera stämmorna, ty resan skulle af ekonomiska och andra skäl göras med bantåg.

En nattlig färd. Fredagen den 3 juli 1891 kl. 8,35 e. m. satte sig ett väldigt extra tåg i rörelse från stationshuset i Helsingfors. Ungdomliga ansikten blickade farväl från kupéfönstren och vagnarnas plattformar. Näsdukar viftade, blombuketter vinkade: adjö, adjö!

Och från stationsperrongen, så långt den sträkte sig, ljöd det tillbaka: adjö, farväl! Ännu från Kajsaniemis kullar och Djurgårdens

lundar syntes många hvita dukar vifta lyckönskningar åt de bortilande, uteslutande resande till Ekenäsfesten.

I det långa tåget voro inrymda — utom en stor mängd andra hufvudstads- och landsbor — *Arbetets Vänners* väldiga sångkör, Frivilliga brandkårens och Typografernes körer, m. fl. Inne i vagnarne begynte man emellertid ordna sig på bästa vis, medlemmarne af hvarje kör så vidt möjligt i grannskapet af hvarandra, ja de stränga stämfiskalerna skulle t. o. m. hafva hvarje „stämma“ för sig för att bättre kunna hålla sina „argusögon“ på hennes medlemmar. Den strängaste ordning borde nämligen under vägen upprätthållas, så att sångerskor och sångare ej på något vis måtte anstränga sig eller skada sina röster.

Emellertid hade man småningom kommit i ordning inom kupeerna, och trots all fiskalisk stränghet hade „stämmorna“ här och hvar blandat sig om hvarandra. Där kunde ett par djupa basar ha plaserat sig å ömse sidor om en hög sopran; här åter sågos mellan tvänne täcka alter en glad tenor o. s. v.

Så passerades Malm, Dickursby, Korså, Kervå i hastig fart, och solen började dala, och från de förbiilade banvaktstugornas fönster återkastades hennes röda aftonskimmer på kupeernas ungdomliga reskotterier.

Och skuggorna föllo alt djupare. Vid *Hyvinge* strömmade alla ur kupeerna; ty här var det 20 minuters paus i det nattliga reseprogrammet. Man fick sig i hast en skön biff jämte annat godt till lifs. En talrik skara Hyvingebor hade samlats vid stationen för att hälsa Ekenäsfararne, och som tack för denna artighet i den sena timmen stämde „Arbetets Vänners“ kör upp „Så ila vi bort“.

Vid *Svartå* var det andra hufvudsakliga raststället på färden: 10 minuters paus. Hvad kaffet här smakade härligt, och så uppiggande sedan!

Under sång och glam gingo så midnattens timmar förbi, och „när solens klara stråle på himmelen steg opp“ stannade lustfarartåget vid stationen i Ekenäs. Det blef några minuters brokigt vimmel å stationsplanen. Så många resande hade väl sällan kommit med ett bantåg till staden. Slutligen fick man kappsäckarna upplagda på fordonen liksom en del resande, medan större delen tågade till fots den dammiga vägen in till staden.

I Ekenäs. „Hvart skola vi ta vägen?“ frågade sångerskorna en marskalk med fladdrande rosettbänd.

„Hvilken kör tillhöra fröknarna?“

„Arbetets Vänners.“

„Då är det till seminarium.“

Och denna efterlängtade fristad låg där borta på afstånd i den svala skogsdungen.

Körens sångare åter liksom typograferne skulle söka sig fram till elementarskolans hus, där hviloläger var dem beredt, medan F. B. K:s kvartett hänvisats till porterbryggeriets rymliga salar. Under samma tak som Arbetets Vänners sångare hade bjudits nattläger åt äfven Lovisa F. B. K:s sångare, Kimito, Kronoby och Helsingfors järnvägsarbetarnes musikanter. Alla sofvo de småningom oskuldens ljufva sömn, medan morgonsolen från molnfri himmel tittade in genom fönstren, förvånad öfver den ovanliga synen i de höga skolsalarne.

Redan kl. 7 begynte larmtrumman gå i sångarlägren. Stämfiskalerna räknade sina trupper, och efter en hastig frukostrisp i en löfsal på skolhusets gårdsplan skedde upprop af samtliga i sång- och musikfesten deltagande. Och knapt var detta undangjordt, förrän repetitionerna begynte. Huru många — ja snart sagdt otaliga — repetitioner hade icke försiggått redan i hufvudstaden! Men de voro dock ett intet mot denna enda dags, den 4 julis 1891, då öfningarna leddes af tvänne så energiske och erfarne musikedirektörer som herrar *Richard Faltin* och *Martin Wegelius*, hvilka sannerligen icke gingo af för småsaker.

Grydde så själfva festdagen, söndagen den 5 juli, gynnad, om möjligt, af ännu härligare väder än dagen förut. På den utomordentligt vackert och väl belägna festplatsen å den leende vackra Ramsholmen samlades tusendetals festdeltagare. Och här i den härliga naturens sköte runno sedan den stora folkfestens stunder bort, tjusande, höjande, förädlade, gifvande ljusa minnen för hela lifvet åt dem, som hade lyckan att få vara med om denna Svenska Folkskolans Vänners första, så alltigenom lyckade sång- och musikfest.

Om körens uppträdande vid den stora sångtäfian skrefs i Folkvännen bl. a.:

Nu kom turen till »Arbetets Vänners» sjuttionio personer starka kör, på hvilken uppmärksamheten genom det rykte, som föregått densamma, redan var ifrigt fäst. Den talrika publiken var icke sen att nyfiket granska den Helsingforsiska sångarskaran. På engång anspråkslösa och värdiga tedde sig dessa hufvudstadens sångare och sångerskor, på få undantag när alla tillhörande våra arbetande bröders och systrars djupa led. Många ungdomliga anleten, ljusa sommardräkter och väl bildade gestalter bidrogo att göra det hela till en tafel, som äfven tilltalade ögat, medan örat snart tjusades af en sång så fulltonig och med så god samklang, att det stundom lät som bruset från en orgel. — — —

Med storm togs publiken af kören, och prisdomarnes pennor syntes icke visa lust att teckna någon anmärkning på de framför dem liggande nothäftena. Körens ledare, magister *Leander*, hade all heder af sitt oförtrutna nitiska öfningsarbete, liksom ock

kören hedrade ej blott honom utan äfven sin förening, ja hela hufvudstaden genom det glansfulla sätt, på hvilket den svåra täflingssången Fredmans epistel n:o 71 (Till Ulla i fönstret på Fiskartorpet middagstiden en sommardag) utfördes. Efter smattrande applåder afträdde den helsingforsiska kören, och allmänt uttalades bland åhörarne på den vida planen framför musikestraden förtjusning öfver det sätt, hvarpå kören tolkat denna härliga tonmålning af nordens sångarkonung *Bellman*. Tillika hördes ock, att först nu hela förtjänsten af direktor Wegelius' utmärkta anordning af sången för blandad kör kommit till sin fulla rätt.

Hufvudstadsbladets speciella korrespondent vid festen skref om sångtäflingen den 4 juli:

Speciell uppmärksamhet tillvann sig »Arbetets Vänner» sångkör, då den seger- van besteg platformen; en åska af applåder följde, då kören slutat, den härliga naturmålningen af »Fiskartorpets» idylliskt guddomliga scenerier. Att kören här lade en ny triumf till sina många, stod genast klart.

Vid den under folkfesten försiggångna prisutdelningen tillerkändes första priset för blandade körer Arbetets Vänner i Helsingfors kör. Under tusenstämmigt jubel af den festplatsen på Ramsholmen fyllande folkmassan mottog magister *Emil Leander* på körens vägnar priset, en omkring 15 tum lång taktpinne af ebenholz, i hvardera ändan försedd med smakfulla silfverbeslag samt på midten jämväl ett dylikt med inskriptionen:

Svenska Folkskolans Vänner
1:sta priset
Ekenäs 18⁵/VII 91.

Därjämte erhöll ledaren särskildt ett dirigentmärke af silfver: en lagerkransad lyra.

Oron öfver „huru det komme att gå“ var nu viken i fjärran, alla repetitioners och ansträngningars mödor glömda och helt kunde nu, först nu, körmedlemmarna hängifva sig åt njutningen af den härliga näjdens och den utomordentligt lyckade festens behag i den sköna julikvällen. Man kände sig lycklig, ja stolt öfver att åt sin förening, sitt kära Helsingfors kunna hemföra det första priset.

*Och jag satt där så still
i den strålände kväll
och jag sjöng huru solen gick ned.
Och jag sjöng ej allen:
det var sång på hvar gren —
hela skogen han kvittrade med.*

En konsert gafs, såsom beramadt var, af kören innan afresan från Ekenäs och ägde rum måndagen den 6 juli kl. 12 på dagen uti folkskolehusets gymnastiksal enligt följande program:

1. Finnarnes marsch under trettioåriga kriget.
2. Fredmans epistel N:o 3 (om fiskafänget), arr. af *M. Wegelius*.
3. Valkulla (nyländsk folkvisa), arr. af *M. Wegelius*.
4. Suomis sång af *F. Pacius*.

*

5. Savolaisen laulu af *K. Collan*.
6. Fredmans epistel N:o 71 (till Ulla i fönstret på Fiskartorpet), arr. af *M. Wegelius*.
7. Vårsolen af *M. Hauptmann*.
8. Prinsessan och Båtsmannen (nyländsk folkvisa), arr. af *M. Wegelius*.

*

9. Hell dig, du höga nord af *B. Crusell*.
10. Fredmans epistel N:o 80 (pastoral), arr. af *R. Faltin*.
11. Afsked från skogen af *Mendelssohn*.
12. Final ur »Kung Karls jakt» af *F. Pacius*.

Konserten gafs för fullt hus, bifallet var rikligt och kritiken god. Så skrefs t. ex. i Hufvudstadsbladet:

»Arbetets Vänners» konsert gick af stapeln kl. 12 inför en publik af bortåt 200 personer, som med entusiastiskt bifall mottog den celebra körens värdade fina prestationer. Af programmets nummer måste flere biseras. Speciellt anslogo Wegelii arrangemang af de nyländska folkvisorna »Valkulla» samt »Prinsessan och båtsmannen» äfvensom den härliga tonmålningen »Ulla min Ulla». Efter konserten begärde publiken »Vårt land».

Den 8 juli 1891 skrefs i Åbo Tidning bl. a.:

»Arbetets Vänners» konsert gafs kl. 12 i folkskolans gymnastiksal. Alla sittplatser voro besatta, och uppgick publiken till vidpass 250 personer. Puktligt på slaget framträdde kören, hvars ledare mag. Leander på bröstet bar det vid söndagens prisutdelning förvärfvade dirigentmärket: en stor lyra af silfver med diverse ornament samt den likaledes nyvunna taktpinnen. — — — Af numren förtjäna särskildt nämnas nya arrangemang för blandad kör af tre bellmannare »Upp Amaryllis» och »Ulla min Ulla» af *M. Wegelius* och »Liksom en herdinna» af *R. Faltin*, alla särdeles väl uttänkta och anslående. Vidare anmärkningsvärda voro två arrangemang af *Wegelius* af de nyländska folkvisorna »Valkulla» och »Prinsessan och båtsmannen». — — Körens goda röster, förträffliga samsång och uttrycksfulla, men från alla öfverdrifter frigjorda föredrag gjorde det bästa intryck. Med särskild tillfredsställelse iakttog ref. det tydliga och värdade uttalet af texten.

Äfven Folkvännen för ofvannämnda dag rosar konserten. Så skrefs i bladet bl. a.

Konserten var i allo lyckad och länder såväl kören som dess skickliga ledare dr Emil Leander till heder. Det är i sanning något, som hufvudstaden icke förut bevittnat, att en kör, sammansatt nära nog uteslutande af de »djupa ledernas» representanter svingat sig upp till en sådan fullkomning på sångens område. Härtill har det fordrats icke blott trägna långvariga öfningar utan äfven — och det framför allt — kärlek till sångens ädla konst.

I Ekenäsbladet Västra Nyland för den 7 juli 1891 lästes bl. a.:

Aldrig har en så stor kör gästade orten, sällan, om någonsin, ha applåderorna i gymnastiksalen ljudit så smattrande och intensiva som nu. Flere af sångerna gäfvos da capo. Publiken ville ej slita sig lös; den ville höra mer. Den hade önskat få sitta kvar hela dagen och njuta af körens utmärkt prestationer.

ARBETETS VÄNNERS SÅNGKÖR
1891.

I lustfärden till Fiskars bruk, som företogs strax efter ofvannämnda konsert, deltog äfven kören och sjöng på såväl fram- som återresan många sånger ombord på ångaren Aavasaksa till publikens stora, i lifliga applåder uttrykta tacksamhet. Äfven denna färd — från Skuru i vagnar och andra åkdon till bruket — utgör ett angenämt minne, ja ett af de angenämaste, från Ekenäsfärden.

Afskedets stund var emellertid snart inne. Den ena ångaren efter den andra lämnade fullastad med festresande den idylliska kuststaden. Sångerna tonade, hornkapellen spelade och från broar och stränder fladdrade afskedsviftande hvita dukar. Och i det med lustfarare jämväl fullsatta norrut ilande bantåget sjöngos äfven afskedssånger af Arbetets Vänners, m. fl. körer.

Hela den väna näjden genljöd af sång och musik i den ljufva stilla sommarkvällen:

*Du helige himlens Herre,
hör lilla fågelens bön:
Ack, hur är din jord så ljustig,
hur är din himmel så skön!
O, låt våra sjöar stråla
klart uti vår kärleks brand!
O, Herre, lär oss att älska,
o, lär oss att älska vårt land!*

Efter återkomsten till hemstaden frade Arbetets Vänners i Helsingfors sångkör onsdagen den 8 juli på aftonen vid ett gladt samkväm i föreningslokalen sin sångarseger vid Ekenäsfesten. Härvid höllos flere tal såsom till körens nitiske och framstående ledare, magister *Emil Leander*, för samarbetet inom kören, för lifvets sanna glädje m. m. Under sång, dans och ringlekar förflöt kvällen på det angenämaste, under det de ljusa minnena från Ekenäs utgjorde samtalsämnet hvart man än vände sig i den ungdomliga kretsen.

Den 24 juli samlades kören i Hesperiaparken för att där låta fotografera sig med anledning af Ekenäsfärden. Huru Ekenäskören då tog sig ut finna läsarne af vidfogade plansch.

Vid invigningen af Folkets hem den 22 november 1891 biträdde kören med „Suomis sång“, „O dalars djup“, „Vårsång“ och Finalen ur „Kung Karls jakt“, som utfördes under den svenskspråkiga delen af festen och föranledde ett tacksamhetstal af fröken *Alli Trygg* äfvensom ett „hurra“, utbragt för kören.

Kören deltagar i firandet af Mozarts minne. Den 5 december 1891 firades Mozarts hundraårsminne med en konsert i solennitetssalen, gifven af stadens förnämsta musikföreningar, musikinstitutet och orkestern. Den 6 december gaf musikinstitutet af samma anledning en Mozartafton. Vid hvardera medvärkade medlemmar från Arbetets Vänners sångkör. Om utförandet vid den förra konserten af *Ave verum* skrefs i „Helsingfors“ den 4 december 1891 bl. a.:

Stämmornas välljud, det omsorgsfulla utförandet, nyansernas finhet och den stämning af andakt, som låg öfver det hela, tog en hvar, och numret måste efter ihållande applåder bisseras. Vi komplementera på goda skäl såväl hr *Wegelius* som hans kör för denna vackra prestation.

Om utförandet vid den senare konserten af programmets praktnummer, kvintett och kör ur operan *Titus*, skrefs i ofvannämnda blad den 7 december 1891 bl. a.:

Kören, bestående af institutets sångkör, förstärkt af Arbetets Vänners, åstadkom en fyllig och god samklang; ensemblen var i öfrigt äfven förtjänstfull liksom ock renheten, och numret utfördes sålunda under hr *Wegelius* ledning formligen fulländadt. Under ihållande applåder fordrade man dess bissering, hvilket ock benäget efterkoms.

Till ständig medlem af föreningen kallades kompositören, magister *Karl Flodin* sålunda att kören inlöste och förärade honom ett ständigt medlemskort, hvarjämte åt honom öfverlämnades körens märke i silfver med anledning af de stora tjänster herr F. gjort kören. (Detta ägde emellertid först rum under det festliga gille, som var anordnad efter den af kören i Brandkårshuset gifna konserten d. 27 januari 1892, hvarvid hr Flodins vackra komposition „I sommarnatt“ första gången uppfördes).

Uppmärksamhet har kören under året äfven rönt från våra kompositörers sida, i det att herrar magistrarne *K. Flodin* („I sommarnatt“) och *Arne Forsius* („I stjärneglans“) samt kaptenen, friherre *G. A. Gripenberg* („Liten Karin tjänte“) ihågkommit den samma med tillegnanden.

Körens första värksamhetsår har sålunda varit nog så betydelsefullt och fruktbringande.

Under år 1892

utgjordes körbestyrelsen af värmästare *C. O. Nyholm*, ordförande, järnvägsbokföraren *A. E. Krogell*, sekreterare, typografen *Emil Tötterman*, bibliotekarie, glasmästaren *A. Strömmer*, kassör (efter hr S:s afgång hr *Gustaf Dufva*), kontoristen *F. Forslund* (under året afgången

och efterträdd af handelsbiträdet *Emil Rosenberg*, vid hvars afgang åter suppleanten hr V. Lönnbeck inträdde), typografen *W. Eriksson* samt frökarna *Mili Hellman* (under året afgången och efterträdd af fröken *Sigrid Hasselgren*), *Jenny Bergström* och *Matilda Jansson* med literatören *V. Lönnbeck* och fröken *Anna Rönneberg* (sedermera fru *Strömmer*) som suppleanter.

Körbestyrelsen hade under året 28 sammanträden och kören, hvars numerär i början var 80 men mot slutet af året nedgick till 50, hade 124 öfningsmöten — altså äfven under detta år en liflig värksamhet.

Det märkligaste däraf skall här nedan antecknas.

En anmärkningsvärd konsert gafs af kören den 27 januari 1892 uti Brandkårshuset. Om konserten skrifver den numera aflidne mångsidige och högt begåfvade kritikern *Ernst Fabritius* i Nya Pressen följande dag bl. a.:

Programmet utgjordes, förutom af några med vanlig rutin af gardesmusiken utförda nummer under anförande af kapellmästar A. Leander, förnämligast af fyrstämmiga smärre sånger, förträffligt utförda af föreningens kör. Af dessa anlogo isynnerhet den af hr *K. Ekman* arrangerade folksången »Jag är född på det gamla Englands kust» och den af en poetisk fläkt genomandade »Där växte upp en lilja» äfvensom den urkraftiga »Beckibåtsman», hvardera i hr *M. Wegelius'* mäterliga arrangemang. Samtliga dessa tre sånger begärdes och gäfvos da capo. Hvad beträffar själva körens prestationer, så måste de i betraktande af den korta tid, under hvilken kören existerat, kallas verkligen öfverraskande. Intonationen är redan mycket god, uttalet tydligt, fraseringen väl genomtänkt och lädande körens ledare, dr *Leander*, till största heder.

Såsom aftonens glanspunkt måste vi dock beteckna hr *K. Flodins* kompositioner, fyra till antalet, hvilka alla icke blott, liksom det mesta som flutit ur hr F:s penna, vittna om hans stora begåfning som tonsättare, utan ock om verklig betydnad framsteg och en konstnärlig mognad, som berör åhöraren högst angenämt. Solosångerna »Haide-nacht» och »Antwort Mariae auf den Gruss der Engel» måste vi beteckna såsom verkliga små mäterstycken. I den förra sången har det lyckats kompositören att med tunga svårmodiga ackorder teckna en trogen bild af den vida hedens ödsliga storhet; öfver den senare åter hvilat ett förtrollande skimmer af medeltidsromantik, som formligen betog åhörarna. Herr Flodins styrka dokumenterar sig i bägge dessa sånger i förmågan att nästan omedelbart och i alltid själfständiga karaktäristiska motiv framkalla just den stämning han åsyftar och att sedermera konsekvent vidhålla densamma. Detta gäller ock om den pompösa, i rytmiskt och harmoniskt hänseende intressante kortegen samt om den förtjusande idyllen för kör, baryton och piano »I sommar-natt», som i går för första gången presenterades för offentligheten och anlog så lifligt, att äfven den bisserades.

I Finland för den 28 januari 1892 skrives bl. a. om samma konsert:

Kören har på ett särdeles förtjänstfullt sätt arbetat upp sig. Intonationen är mycket god, stämmornas jämvikt väl afpassad. I nyansering och uttryck ha redan mycket vackra resultat ernåtts, hvilket alt i främsta rummet lärer ledaren *magister Leander* till heder.

Om Flodins »I sommar-natt» skrives i samma recension bl. a.:

Det är en förtjusande tondikt, väfd af poesins finaste trådar. Såväl sångstämmorna som ackompanjemangets täfla att återgifva den idylliska stämningen af sommarnattens ljufhet och älfvornas danser vid Neckens spel.

Samtliga nummer å programmet mottogos med bifall, hvaraf lejonparten tilldelades kompositionen »I sommarnatt».

Till festligt gille hade kören efter konsertens slut som heders-gäster inbjudit kompositören magister *Karl Flodin* samt direktör *M. Wegelius*, musikkritikern *K. G. Wasenius*, kapten frih. *G. A. Gripenberg*, operasångaren *A. Ojanperä*, magister *Arne Forsius* och föreningens vice ordförande, hr *P. V. Grahn*.

Sedan en glad sexa intagits och klockan slagit tolf — hvarmed Karlsdagen ingått — framhöll hr Leander herr Flodins stora musikaliska förtjänster samt det varma intresse hedersgästen städse visat kören. Härpå uttalade körsordföranden, värmästar *C. O. Nyholm*, i varma ord körens tacksamhet för den värderade gästen samt utbad sig på dess vägnar få hälsa herr K. Flodin som körens första *hedersledamot*, hvar-efter tal. till hedersgästen öfverlämnade körens märke i silfver samt kort såsom *ständig medlem* af Arbetets Vänner i Helsingfors. Under sång och tal fortsattes sedan den lifvade festen en tid bortåt.

En folkkonsert gafs af kören med samma program påföljande söndag den 31 januari 1892 kl. 5 e. m. uti Brandkårshuset.

Härom skrefs i *Nya Pressen* den 1 februari bl. a.

I den folkfyllda salen klingade körens sång något litet svagare än vid konserten i onsdags, men renheten, samsången och nyanseringen voro berömvärda såsom förut och allmänheten sparade icke på applåder för att visa sin belåtenhet öfver den förträffliga körens prestationer. Flere sånger gåfvos *da capo*. Körens »*piece de resistance*», hr K. Flodins komposition »I sommarnatt», blef äfven nu ett bevis på den framskjutna ståndpunkt Arbetets Vänners sångkör intagit i afseende å förmåga att rent samt med friskhet och färg återgifva äfven mycket fordrande kompositioner.

Vid det till förmån för Arbetets Vänners allmänna fond den 7 februari 1892 i societetshusets stora salong anordnade *lotteriet*, som inom parentes sagdt inbragte föreningen Fmk 3,741: 77, biträdde sångkören äfven kraftigt till programmet med utförandet af Runebergs »Vår-morgonen», melodi af *F. Pacius*, folkvisorna »I min ungdom», »Jag är född på det gamla Englands kust», hvardera arrangerad af *K. Ekman*, »Becki-båtsman», arr. af *M. Wegelius* och »Liksom en herdinna», arr. af *R. Faltin* samt *K. Flodins* nya komposition »I sommarnatt», till hvilken nu af arkitekten *Allan Schulman* anordnats tre mycket anslående tablåer.

Under körens sång förevisades sålunda först Necken och älfvorna:

*Då spelar Necken i silfverströmmen
och alla älfvor stå upp ur drömmen
Att tråda dans på hummig hed,
de slå en krans af ked vid ked,
och sedan ljudlöst och utan spår
den glada skaran till dansen går*

Den andra tablån, älfvaleken, visades då kören sjöng:

*I månhvit dräkt deras andeväsen
som dimmor sväfva utöfver gräsen.
Kring spegelvåg
vid insjöstrand
går deras tåg.
Och hand i hand
de dansa glädligt: med lif det går,
och Necken takten på harpan slår . . .*

För den sista tablån drogs ridån upp, medan kören sjöng i brunsande harmoni:

*Men bli af gryende morgondag
med purpur bürgen begjutna,
då äro tystnade Neckens slag
och älfvakedjorna brutna.
Då dra de åter till skogen hän
till skuggan under dess höga trän,
att nektardruckna insomna skönt
på bäddar, väfda af sommargrönt*

Monsterkonserter för de nödlidande i landet. Redan i slutet af föregående år väktes, såsom tidigare nämts, inom kören förslag om anordnandet af monsterkonserter, till deltagande i hvilka samtliga musik- och sångföreningar i staden skulle inbjudas, och skulle inkomsten häraf användas till förmån för de nödlidande i nordöstra delarna af landet. Alla inbjudna gäfvos ock ett jakande svar, utom — betecknande nog — Arbetareföreningens tvänne körer. De vid konserterna medverkande körer och orkestrar voro utom A. V:s kör följande:

Akademiska sångföreningen (ledare hr *C. von Knorring*), F. B. K:s sångare och Järnvägsarbetarnes hornkapell (ledare för hvardera hr *S. Wendelin*), Gardesbataljonens musikkår (hr *A. Leander*), Musikinstitutets sångkör (hr *M. Wegelius*), Nylands bataljons musikkår (hr *B. Hrimaly*), Orkesterföreningens orkester (hr *Rob. Kajanus*), Typografernes manskvartett (hr *O. Palmroos*) samt Ylioppilaskunnan laulajat (hr *A. Schulman*).

Körens första egentliga årsmöte hölls den 28 februari uti föreningslokalen. Efter det den officiella delen af mötet med hälsningstal, års- och revisionsberättelsen m. m. afslutats, fortsattes årsmötet, till hvilket flere gäster voro inbjudna, med ett festligt samkväm, hvarunder duetter utfördes af doktorinnan *H. Nordmann* och magister *Arne Forsius*, byhistorier berättades af magister *Isak Smeds*, treffliga för tillfället författade kupletter afsjüngos af en körmedlem och aftonen för öfrigt angenämt förflöt under sång och dans.

Den förnämsta tilldragelsen i körens historia för året var utan tvifvel dock dess

Stockholmsfärd.

Vid körbestyrelsens möte den 31 januari 1892 meddelade hr *Lönnbeck*, att af honom samt hrr *Leander* och *Flodin* väkts förslag om att kören under instundande sommar skulle göra en konsertresa till Stockholm, tillika utgörande en rekreationstur för medlemmarne, af hvilka ju de flesta genom sitt arbete voro upptagna från morgon till kväll, hvarför endast fristunderna på aftnarna eller på sön- och huldagar kunnat egnas sångöfningarna.

Förslaget antogs sedermera af kören, och till medlemmar i den särskilda bestyrelse, som skulle anordna färden till och från Stockholm, utsågos till en början de tre förslagsställarne, körens ordförande hr *Nyholm*, fabrikanten *Aug. Ludv. Hartwall*, hvilken för det intresse han visat kören invalts till passiv medlem af densamma äfvensom doktorinnan *H. Nordmann* och körkassören hr *A. Strömmer*. Som adjungerande ledamöter i denna bestyrelse valdes senare fröken *Adé Leander* (numera fru *Flodin*) samt magister *K. Flodin*, som kallades till körens vicedirigent under Stockholmsfärden. Inbjuden att deltaga i färden blef äfven redaktör *F. J. Valbäck*, som visat varmt intresse för kören och dess sträfvanden.

Emellertid steg ett moln upp öfver horisonten, då dirigenten den 26 april — repetitionerna för konserterna pågingo redan ifrigt — anmälte att han för sin hälsas skull måste besöka någon utländsk badort. Under dirigentens frånvaro skulle körmedlemmarne emellertid sysselsättas i grupper med öfningar i tonbildning och tonträffning, inhämta de nödiga reglerna för andhämtning, intonation m. m., damerna för fröken *A. Leander* och herrarne för ma-

gister *A. Forsius*. Körens ordförande fick i uppdrag att utarbete ett skildt schema för dessa grupper, hvilket sedan skulle meddelas på körens anslagstafla. Dirigenten uttalade härvid förhoppningen att körmedlemmarne samvetsgrant skulle deltaga i dessa öfningar, emedan framgången af uppträdandet i Stockholm i hög grad blefve beroende af den utveckling i tonbildning medlemmarne uppnått under hr L:s frånvaro. På grund häraf skulle medlemmarne ock komma att undergå en särskild examen vid hr L:s återkomst. Det togs således på fullt allvar i tu med körens musikaliska utbildning.

Vid hr *Leanders* sedermera försiggångna afresa till Ems öfverlämnades honom som uttryck af körens erkänsla en blomsterlyra. I juni var hr L. återkommen.

Förberedelser. Det gälde emellertid att äfven anskaffa medel för den beramade sångarfärden. I detta syfte hade festbestyrelsen anordnat ett folknöje i Kajsaniemi park, hvaraf nettobehållningen blef *Fin.* 715: 41. För fram- och återresan hade förhyrts ångaren *Jakobstad*, hvars lastrum, fördeladt i tvänne afdelningar, inredts så bekvämt som möjligt till sofplatser för körmedlemmarna, medan alla hyttplatserna — utom några reserverade — skulle stå allmänheten till buds för ett pris af 60, 50, 30 och 25 mk per hytt tur och retur. Vidare skulle konserter för samma ändamål gifvas såväl i Stockholm som på återfärden och möjligen efter återkomsten. I sammanhang härmed beslöts att inbjuda några utom kören stående musikaliskt bildade personer, bland dem fröken *Adé Leander*, hvilken komme att uppträda som körens solist.

I syfte att anskaffa medel till stockholmsresan anordnade kören före sin afresa jämväl en uppvisningskonsert i Studenthuset. Märket E. F. (*Ernst Fabritius*) skref härom i Nya Pressen bland annat:

Arbetets Vänners Stockholmskörs konsert hade trots årstiden och den vackra väderleken i det närmaste fyllt Studenthussalen med en intresserad och med alt skäl tacksam publik; med alt skäl — då man ej kunde annat än med odeladt nöje återhöra körens prestationer och konstatera de betydande framsteg, hvilka den gjort och hvilka lika mycket hedra kören själf som dess nitiske och musikaliske anförare, dr *E. Leander*. De förtjänster, som kören på senaste tid lyckats arbeta sig till, äro främst en berömvärd renhet, ett godt uttal af orden och framför alt en vida större säkerhet och däraf härrörande större frihet än

förut. Tack vare just denna säkerhet har kören lyckats i väsentlig mån förbättra föredraget, som mångengång kan öfverraska genom sin musikaliska finess. Då kören dessutom disponerar öfver goda röstresurser, bland hvilka isynnerhet de rent klingande sopranerna och några präktiga basröster göra en god effekt, så tro vi icke att vi misstaga oss, om vi våga ställa ett mycket gynnsamt horoskop för den Stockholmsresa, som kören skall anträda nästa söndag.

Sedan *Lindblads* „Dalkarlasång“, *Crusells* „Världarnes Gud“ och en „Fredmans epistel“, arrangerad af hr *Faltin* afsjungits rent och med god ensemble, gafs „Om dagen vid mitt arbete“ i ett nytt, synnerligen tilltalande arrangemang af hr *K. Flodin*. Efter några inledningstakter intonerar en solosopran den enkla folkvisan med ackompanjemang af pianissimo uthållande ackord i kören och präktiga, men dämpade harpackord på piano. Sedan sopranen slutat temat, infaller kören med samma sång, men fulltonigare och försedd med ett präktigt pianoackompanjemang, i hvilket isynnerhet den kontrapunktiskt förda basen gör en ypperlig värkan. Det hela utmärker sig för en förtjusande lyrisk stämning, som ovilkorligen anslår åhöraren. I solostämman hade publiken tillfälle att höra fröken *A. Leanders* sympatiska och väl skolade röst och sjäfulla föredrag — — —.

Af öfriga nyheter öfverraskade hr *K. Flodins* stämningsfulla „Sko-gen“ genom sin originella modulation samt den vackra och tillika måttfulla stegringen mot slutet. Det var en liten stämningsbild i toner, sådan man ej kan önska sig täckare. Vidkommande slutligen samma kompositörs arrangemang af „Tuoll' on mun kultani“, så värkar äfven det högst öfverraskande på åhöraren, då hr Flodin i detsamma fullkomligt brutit med de traditioner, som följts vid alla tidigare arrangemang af denna sång. Men såsom den bekanta sången här inträder efter en dyster, nästan ödslig inledning, ödslig som det inre Finlands natur, gör den en gripande värkan. Dessutom fångslas örat ovilkorligen af de intressanta klang- och harmonikombinationer, som förläna hela sången en egenartad prägel, framställa den i en fullkomligt ny dager. Synnerligen förtjänstfullt sjöng fröken *Leander* solot i denna sång, där den enkelhet gjorde sig gällande, som nu engång borde vara oskiljaktig från sånger af detta slag.

En ganska pikant, om ock något löst hopkommen nyhet var *Sivoris* lilla, men på starka skuggor och ljusa dagar nästan för rika „Iloa ja Surua“, hvars utförande måste räknas till körens bästa prestationer.

Af förut hörda stycken återgäfvos på ett förträffligt sätt *M. Wegelius'* „6 Maj“, *Flodins* „I sommarnatt“, *Pacius'* „Vallgossen“ och

Linséns „Jag gungar i högsta grenen“, alt paradstycken, med hvilka kören kan trygt gå i elden.

Åt herrar *Hartwall* och *Lönnbeck* uppdrogs att före kören afresa till Stockholm för att där anordna om de blifvande konserterna, m. m. Med anledning häraf beviljades nämde herrar ett anslag ur körkassan.

Vidare tryktes extra textböcker till körens sånger vid de stundande konserterna, och en stor flagga af mörkblå färg med körens namnchiffer anskaffades.

Under ångbåtsfärden skulle af körkassan bekostas middagsmål samt i Stockholm frukost och middag åt körmedlemmarna.

Afresan ägde slutligen rum söndagen den 24 juli. Den flaggprydda *Jakobstad* låg förtöjd vid södra hamnens kaj nedanom Finska ångfartygsaktiebolagets kontor, och i förtoppen fladdrade det nya sångarbaneret. En tusentalig människomassa hade samlats på strandtorget för att taga farväl af vänner och fränder eller för att åse affärden. Och när landgången dragits in, samlades de med rosenbuketter prydda körmedlemmarne kring dirigenten, och afskedssångerna begynte klinga. Sakta lade *Jakobstad* ut, ångande småningom fram på redde, och när fartyget svängde om *Blekholsudden*, ljöd det i brusande tonvågor från den väldiga kören:

*Så ila vi bort från Finlands strand,
det älskade land, det dyra land.
Så hälsa vi hägt dess blomstrande skär,
så lämna vi minnen och hjärtan här:
Farväl, farväl, farväl!*

Ett helt haf af näsdukar syntes där i fjärran, viftande på strandtorget.

Efter det hjärtliga afskedet fortsattes färden med den af sångkören förhryda och af lustfarare tätt besatta ångaren *Jakobstad* under glad stämning och godt hopp om framgång för den väl inöfvade kören uti Sverges hufvudstad, den mången körmedlem nu första gången besökte.

Färden genom den fagra nyländska skärgården, hvarvid Barösund och andra natursköna näjder passerades, var altigenom angenäm, liksom dess fortsättning genom sydvästra Finlands skärgård och Ålands arkipelag. Vid flere synnerligen anslående ställen stämde kören upp några vackra sånger, och då de första konturerna af de svenska öarna dök upp ur hafvet, hälsades äfven de med sång.

*Jag vet ett land, långt upp i högan nord,
ej varmt och rikt som söderns länder;
men hjärtan klappa där för fosterjord,
och mandom bor på Siljans gröna stränder.
Och skogar susa där i dyster prakt
och älfvar brusa där från trakt till trakt:
ett härligt land, ett härligt land,
I gode dalemän!
Och hvem det landet engång sett,
han längtar dit, längtar dit igen.*

En genomtreflig ceremoni hade därförinnan ägt rum vid passerandet af Ålands haf. Plötsligt uppenbarade sig nämligen på akter däck fader Neptunus med sin hafsstat och öfverstepräst, som i den fuktiga gudens namn döpte enhvar passagerare, hvilken första gången passerade gränslinjen mellan Finland och Sverge. De nya namnen utgjorde ofta nog anspelning på någon svag sida eller öm punkt hos den döpte, hvarför de skilda facerna uti ceremonin följdes med oblandadt nöje — åtminstone af den döptes talrika faddrar.

Men snart lockades man af de vackra näjder, som tedde sig åt alla håll, till att taga den svenska skärgårdens behag uti noga betraktande. Middagen — annars nog begärlig på sjön — lämnades på grund häraf t. o. m. tidigare än vanligt.

Öarna begynte nu blifva allt mer bebyggda med villor, från hvilka glada hälsningar ljödo lustfararne till mötes:

„Lefve Finland“ och „Välkommen till Sverge!“ ljöd det här och hvar från stränderna, medan hvila dukar och hattar viftade från villornas verandor.

Från Vaxholms fästning ljödo skott på skott, något som lustfararne dock icke vågade räkna sig till ära. Så gled Jakobstad

alt längre fram i den sköna farleden till Stockholm, i naturfägring täflande med, ja öfverträffande de vackraste segelleder i vårt land.

I Stockholm.

Länge väntad och förberedd af den, ju närmare man kom målet desto mera bebygda härliga skärgården, öppnade sig måndagen den 25 juli det för sin naturskönhet berömda inloppet till Stockholm för de finländska resandenas ögon, och snart befann man sig i hjärtat af gamla Sverge.

Kl. 4 e. m. landade ångaren vid Blasieholmens kaj, där en talrik skara Stockholmare hälsade densamma välkommen.

Inom kort infann sig ombord en deputation från goodtemplarne i *Templet Magnus Huss* med en vänlig inbjudan till templets lokal, som äfven af hela sångkören kl. 7 på aftonen besöktes. Det hjärtliga mottagande finnarne här rönt skall sent glömmas af dem, som hade lyckan att vara med om den varma, uppriktiga välkomsthälsningen. Lokalen var för tillfället festligt prydd, och i ett högstämmt fosterländskt tal, berörande den tid Sverge och Finland voro förenade, hälsades de finska gästerna, på hvilkas vägnar doktor *Emil Leander* uttalade sångkörens djupa tacksamhet, hvilken han sade bäst från körens sida kunna blifva uttryckt genom sång. Kören stämde härefter upp „Suomis sång“ och „Tuoll' on mun kultani“. Hr *von Holten* deklamerade härefter „Fänrikens marknadsminne“ och sedan ännu „Björneborgarnes marsch“ afsjungs, lämnade kören med de bästa minnen den stämningsfulla välkomstfesten.

I ett Stockholms goodtemplarblad lästes om denna visit följande:

Templet Magnus Huss i Stockholm hade måndagen den 25 juli anordnat en storartad fest med öppet möte i sin lokal, Norrlandsgatan 25. Templet hade inbjudit den från Helsingfors samma dag anlända sångkören „Arbetets Vänner“, uppgående till ett 70 tal personer under anförande af den unge, nitiske dirigenten hr *Leander*. De finska gästerna anlände kl. 9 e. m. och tågade, företrädde af våra marskalkar, in i den med finska flaggor samt grönt smyckade salen. Ö. T. hälsade dem hjärtligt välkomna, hvarefter D. D. br. Lars H. Hinderesson höll ett formfulländadt och om innerlig sympati för Finland vittnande festtal

till gästernas ära. Dirigenten hr *Leander* tackade i hjärtliga ordalag på så väl egna som sångkörens vägnar. Därefter dracks kaffe, hvarunder vår marskalk, syster *C. Karlsson*, på ett förtjänstfullt sätt framsade Topelii dikt „Finlands namn“. Syster *Vivi Nordberg* hälsade därefter på sitt kända hjärtliga sätt sina landsmän välkomna till Sverige och vårt „Tempel“, hvarpå sångkören sjöng några finländska sånger och till sist Björneborgarnes marsch på ett sätt, som endast finnar kunna sjunga densamma. Till slut deklamerade en af våra finska gäster „Fänrikens marknadsminne“ af Runeberg, en deklamation, hvilken liksom sången hälsades med innerlig hänförelse.

Det var en i sanning njutningsrik afton, som helt säkert sent kommer att glömmas af Tempel och våra gäster. Heder och tack åt den finska sångkören och åt vår syster *Vivi Nordberg*, som beredt oss detta besök.

Kören deltagar i firandet af Bellmansdagen.

Följande dag, den af hela Stockholm firade *Bellmansdagen*, uppvaktade kören med sång vid Bellmansstoden i Djurgården, som på kvällen vimlade af 15,000 à 20,000 personer. Då den finländska sångarskaran trädde fram, hälsades redan dess första åsyn med bedöfvande jubel af den ööferskådliga människomassan, och när hon hade sjungit sin första sång, blefvo bravoropen om möjligt ännu starkare. Utom Arbetets Vänners kör uppträdde här den utmärkta, talrika manskvartetten „Par Bricole“ och Målareföreningens sångare, alla hälsade med applåder, hvilka i värme dock icke öfverträffade dem, som egnats den finländska sångarskaran. Senare på aftonen afsjög kören ännu några sånger på Hasselbacken, omväxlande med „Par Bricol'isterne“.

Bellmansdagen den 26 juli, denna stockholmares gamla festdag ex professo, gynnades, skrefs i Stockholmsbladen, af det allra vackraste juliväder.

Sjålfva cloun var som alltid „brikolisternas“ hyllning vid skaldens byst utanför *Bellmansro*, en hyllning, som i år vunnit större tillslutning än vanligt.

Publiken kring Bellmans byst, hörde vi en person, känd för att vara särdeles hemma i denna gren af „probabilitets kalkylen“, anslå till vid pass 20,000 personer, berättade Dagens Nyheter. Vid half 8

tiden anträdde sällskapet ledamöter sin procession från Hasselbacken ut till Bellmans byst, företrädde af sitt standar. Vid ankomsten till den med blommor och grönt sirade estraden — fader Bellman, som vanligt vid dessa hyllningsfester, prydd med „rankans krans“ — emottogs processionen med ett potpourri af Bellman-melodier, utfördt af Andra lifgardets musikkår. Sedan musiken tystnat, formerade sig kåren på den trappformigt bygda estraden och afsjöng under hr *E. Åkerbergs* ledning „Hör oss Svea“, hvilken sång hälsades med lifliga applåder af den kringstående folkmassan, en bifallsbetygelse, som egnades äfven hvar och en af de följande sångerna, med hvilka brikolisterna hedrade sin förste ordenskalds minne: „Ordenshärolder, ta'n era spiror“, „Drick ur ditt glas“, „Bort alt hvad oro gör“, „Ur vägen för gamle Smithens bår“, och „Hvem är som ej vår broder mins“. Efter sångens slut uppträdde en af ordens högre funktionärer och utbragte ett lefve för minnet af *Karl Michael Bellman*, åtföljdt af fyrfaldigt hurra och fanfarer.

Omedelbart efter denna sångarhyllning uppträdde på estraden en större blandad kör — det på besök i Stockholm för närvarande befintliga finska sällskapet „Arbetets Vänner“ — och utförde med god sammanhållning och en öfvervældigande sopranstyrka 4 nummer: „Suomis sång“, „Liksom en herdinna“, „Ulla min Ulla“ och „Vårt land“ af *Pacius*. Den ungdomliga körens vackra prestationer hälsades med de lifligaste bifallsyttringar, skrives i ofvan nämnda blad.

Aftonbladet yttrade åter: Vid Bellmansbysten aflöstes brikolisterna af den finska sångkören, som vid uppmarschen hälsades med välkomstapplåder, så starka och så synbart hjärtliga, som här i Stockholm endast kunna komma finnar till del. Den duktiga kören började, såsom sig borde, med en patriotisk sång och fortsatte därefter med „Liksom en herdinna“, „Ulla min Ulla“, efter hvilken applåderna ljödo så starka, att sångarne såsom extranummer gäfvo *Pacius'* „Vårt land“.

I Svenska Dagbladet hette det: Knappt var estraden tom, förrän åter en sluten trupp tågade upp på densamma. Det var finnarnes sångkör, damer och och herrar. Skallande applåder mötte dem från alla håll som en allmän och sympatisk hälsning. Sedan leden ordnats, inleddes prestationerna med den vackra, vemodiga „Suomis sång“, hvilken mottogs med entusiastiskt bifall. Därefter följde „Liksom en herdinna“ och „Ulla min Ulla, säg får jag dig bjuda“, mer än lifligt senterade *Bellmannianare*. Nu ville sångarne lämna estraden, men detta ville icke allmänheten godkänna. Handklappningarna blefvo också till den grad frenetiska, att de måste taga ännu en sång, och nu ljöd *Pacius'* välbekanta „Vårt land“. Den sjöngs inför blottade hufvuden och mottogs med jubelrop, hvilka icke ville upphöra. Sången var slutad, men fin-

narne måste också hälsas som gamla kära vänner. Längs deras väg ända till Hasselbacken lyftes händerna villigt till applåder; och „Björneborgarnes marsch“, beledsagad af tusendes bifallsrop, blef den välmentas sluthyllningen.

Den första konserten i Stockholm. Den 27 juli gaf kören sin första konsert, som ägde rum å Hasselbacken till en kronas entréavgift. Omkring 1,000 personer hade samlats för att åhöra konserten, vid hvilken Kungliga andra lifgardets musikkår under kapellmästar C. A. Kjellbergs ledning biträdde. Sångkören utförde icke mindre än femton nummer, och musikkåren tio, så att programmet var både långt och gediget. Ehuru lokalen, såsom ute i det fria, icke var den lämpligaste i akustiskt hänseende, så klingade sången särdeles fyllig och ren. Bifallet var äfven ganska lifligt, så att flere sånger måste bisseras såsom Sivoris, „Iloa ja surua“, Linséns „Jag gungar i högsta grenen“ och „Björneborgarnes marsch“, som måste gifvas da capo, hvarefter ännu sjöngs finalen ur Kung Karls jakt samt på publikens enträgna begäran „Vårt land“ med Pacius melodi.

I *Dagens Nyheter* skrefs om konserten:

„Arbetets Vänner“, den finska blandade sångkören, gaf onsdags afton sin bebådade konsert å Hasselbacken och hyllades, såsom ju var att förutse, under aftonens lopp på det lifligaste af den ganska talrika publik, som kommit tillstädes.

Finska toner äro ju af gammalt här populära. Framgången kan också i det hela anses som förtjänt, ehuru vi nog hört vida bättre finska körer här förut, äfven om man icke tänker på M. M:s mönstertrupp. Sopranstämman var starkast till numerären. Äfven tenorerna voro anmärkningsvärdt talrika. Af alternerna hörde man mindre, basarna däremot godt. I klangskonhet tyktes oss tenorerna ta priset; sopranen lät litet ansträngd i höjden och hade ett par gånger svårt att komma upp i ton. Äfven basarna voro gifvet underlägsna dem man i svenska körer vanligen får höra. Emellertid hade dirigenten, herr *Emil Leander*, kören säkert i sin hand, och den lystrade med högst berömvärd precision till signalerna från hans taktpinne, som han förde med säkerhet och elegans.

Programmet var rätt väl valdt, ehuru nog ett och annat mindre betydande nummer, såsom t. ex. Hauptmanns Vårsolen, kunde ha utbytt mot mera intressanta saker. Största anklangen väckte naturligtvis Björ-

neborgarnes marsch samt därefter två intressanta finska folkvisor med sopransolo, i hvilket man fick höra en ung finsk sångerska, fröken *Adolfine Leander*, som både visade sig ha en sympatisk stämma och ett i hög grad besjäladt föredrag.

I dag (torsdagen d. 28 juli) kl. 1/2 3 gifver kören en konsert-matiné i Hotel Continentals stora festsal efter ett intressant och omväxlande program.

Stockholms Dagblad skref om första konserten:

Finska sångkören „Arbetets Vänner“ gaf onsdagafton, gynnad af det härligaste sommarväder, sin första konsert å Hasselbacken, där en talrik publik hade samlats. Programmets första afdelning upptog musik af Andra lifgardets musikkår. De följande tre utfördes af den finska sångkören under ledning af dr *Emil Leander*.

Efter den välbekanta „Suomis sång“ följde „Världarnes Gud“ af Crusell, Bellmans „Liksom en herdinna“ i arrangemang af R. Faltin. „Afsked från skogen“ af Mendelssohn, „Tuoll' on mun kultani“ med solo af *Adolfine Leander*, „Ulla min Ulla“ i arrangemang af M. Wegelius m. fl., inalles ej mindre än 15 nummer. Applåderna voro ganska lifliga: isynnerhet anslog „Iloa ja surua“ („Glädje och sorg“) af E. Sivori, däri fröken Leander utförde solopartiet på ett sympatiskt sätt och med en väl skolad röst. Detta nummer måste också bisseras. Kören visade sig äga en god sammansjungning och goda sopraner; basarne ägde ej den fyllighet och det djup, som man kunnat önska; men i det hela taget var kören värd det erkännande, som kom den till del. Sista numret af sångafdelningen var „Björneborgarnes marsch“ med ackompanjemang af Andra lifgardets orkester och arrangemang af *M. Wegelius*. Detta nummer utfördes med både värme och kläm, ehuru väl ackompanjemang var något för starkt, och måste äfven bisseras. Sångarne efterkommo de ihållande applåderna och gäfvos som extra nummer finalen ur „Kung Karls jakt“ samt slutligen på allmän begäran „Vårt land“, hvilket sistnämnda stycke af de närvarande åhördes stående och med blottade hufvuden.

Programmets sista afdelning utfördes af Gardesmusiken. Hasselbacken var eklärerad och mot konsertens slut tändes bengaliska eldar, som gjorde god effekt.

Svenska Dagbladet yttrade:

Våra finska sångargäster, som redan på Bellmansdagen dokumenterade sig som goda sångare inför stockholmspubliken, vädjade i onsdags afton å nyo till våra musikaliska och fosterländska känslor. Det var från Hasselbackens musikestrad de nu läto sina toner ljuda. Själfva kören erbjöd redan genom sin amfiteatraliska ordning en pittoresk anblick

— damerna i ljusa sommartoaletter och herrarna i högtidsdräkter — och när sången — Runebergs, Pacius' och Topelii sånger — uppstämades, då måste den täcka anblicken af sångarskaran förbytas i en skär njutning af värligt god och tilltalande sång.

Vi behöfva ej i detalj angifva programmet — vare nog, att det rent finska elementet ej förfelade sin värkan inför svenska brodershjärtan. Två finska folksånger, däri fröken *Adolfine Leander* utförde solo-partiet, måste bisseras, likaså slutnumret, Björneborgarnes marsch, som ackompanjerades af Andra lifgardets musikkår, framkallande riktiga stormar af applåder. Det hela var ett synnerligen vackert bevis på det band af sympati och gemensamma intressen, som förena de svenska och finska folken.

Aftonbladet uttalade sig bl. a. som följer:

I början intog publiken en reserverad hållning, men då kören hade sjungit sången „Tuoll' on mun kultani“, började lifliga applåder. Det syntes, som om finnarne gömt alt det bästa till sist; ty från och med andra afdelningen steg bifallet för hvarje nummer, hvilket efter „Björneborgarnes marsch“ ej tyktes vilja sluta. Efter sistnämnda sång blefvo de inklappade tre gånger, då de sjöngo ytterligare „Så ila vi bort“ och „Vårt land“ af Pacius. Af sångerna utfördes bäst „Iloa ja surua“, „Tuoll' on mun kultani“, bägge med solo af fröken Leander samt „Sylvias visa“ och „Dalkarlasång“, i hvilken sistnämnda våra svenska körer kunna lära, att det inte är nödvändigt att sjunga „Sill-Jans gröna stränder“, som här i allmänhet brukas. „Björneborgarnes marsch“ utfördes med ackompanjemang af Andra lifgardats orkester, hvilket var så starkt, att man mycket litet uppfattade själfva sången. Det föreföll dock, som om denna sång bäst lämpade sig för manskör, emedan blandad kör ej kan frambringa den kraft som fordras.

Körens matiné. Den 28 juli gaf kören kl. 1/2 3 e. m. en matiné i hotel Continentals stora och präktiga konsertsal, som dock till följd af den olämpligt valda tiden var något glest besatt. Emellertid sjöng kören här alldeles utomordentligt väl, så att de många närvarande musikkännerne torde hafva funnit sig fullt belåtna.

Om matinén innehöll *Nya Dagligt Allehanda* dagen därpå följande kritik:

Den finska sångkören från föreningen „Arbetets Vänner“ gaf i torsdags matiné i Hotel Continentals sal. Här hade man bättre tillfälle att lära känna körens företräden, dess säkra samsjungning och vackra föredrag. Obetingadt kan man gifva sin beundran åt de präktiga, friska,

kraftiga soprانerna, men äfven basarne, som eljes synas vara den svagast företrädde stämman, visade sig nu fullt vuxna sin uppgift.

Att de vid den förra konserten hade svårt att göra sig gällande, torde till någon del hafva berott på den ogynnsamma placeringen längst bak i Hasselbackens musikpaviljong. Programmet vid torsdagens matiné var också det för kören mest intressanta. Det gaf nämligen inblick i Finlands musiklif, som börjat på senare tid visa en rik blomstring. Anslutande sig till moderna former, bygger detta musiklif sin alstring på utprägladt nationell grund, och Finlands komponister hafva i folk-musiken en rik källa, som under lång tid kan lämna dem de härligaste motiv. Af representanter för denna modernt nationella riktning fingo vi göra bekantskap med *Martin Wegelius*, en framstående musiker på såväl teorins som praktikens område. Kören gaf en del af hans festkantat till Runebergs minne för deklamation, blandad kör och ackompanjerad af två flyglar. Den deklamation, som inledde det gifna numret, har behandlats såsom en melodram, med korta musiksatser, inströdda mellan textens motiv. Slutet af hvarje vers beledsagas af en mera utarbetad, sammanhängande musiksats, som bär formen af en sorgmarsch, den första bygd på ett motiv ur Björneborgarnes marsch. Den nu utförda delen af kantaten slutar med en kraftig, i fosterländsk stil komponerad hymn. Kantaten fick ett värdigt utförande; särskildt fäste vi oss vid det väl återgifna pianoackompanjemanget. En annan komponist af ännu mera modernt skaplynne är magister *Karl Flodin*, hvilken bidrog till torsdagens program med en större komposition för solo, kör och piano, benämd „I sommarnatt“. Komponisten har följt den moderna naturmålningens principer och lyckats förvånande väl, ehuru han för utförandet af sina idéer endast haft att tillgå ett så otacksamt instrument som pianot. Vi förmoda att kompositionen ursprungligen varit afsedd att återgifvas af orkester, där de växlande skiftningarna i naturlifvet lättare och mera troget kunnat återgifvas. Att hr F. är rutinerad komponist visar sig såväl af denna komposition som af det vackra harmoniskt intressanta arrangemanget af folkvisan „Tuoll’ on mun kultani“.

Det var en intressant inblick i den moderna finska musikproduktionen, som detta program gaf oss. Såsom ett plus i körens goda execution erinra vi än en gång om fröken *Leanders* varma, vackra sopran och hennes enkla, känsliga föredrag af folkvisan „Iloa ja surua“.

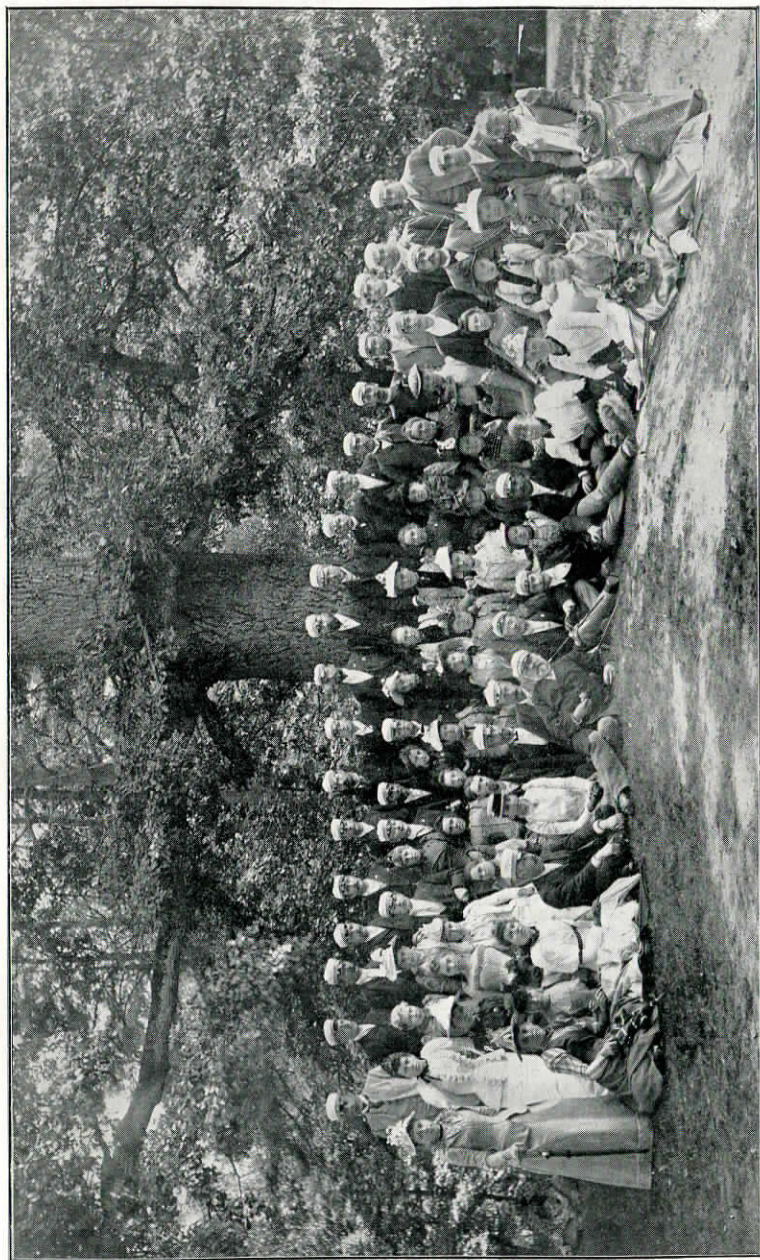
Andra konserten i Stockholms Hotel Continental ägde rum fredagen den 29 juli kl. 8 e. m. inför en visserligen icke altför talrik, men dock utvald och tacksam publik.

Programmets alla nummer väckte lifligt bifall, isynnerhet de uti hvilka fröken Adolfine Leander utförde solopartiet. Särdeles anslogs publiken äfven af *G. Linséns* „Jag gungar på högsta grenen“, hvilken hvarje gång den utförts i Stockholm vunnit publikens synnerliga sympati. Det sista numret på programmet utgjordes af „Björneborgarnes marsch“. Publiken formligen hänfördes af den synnerligen raskt exekverade marschen, som måste gifvas da capo.

Vid von Döbelns graf. Kl. 7 e. m. lördagen den 30 juli samlades medlemmarna af Arbetets Vänners sångkör å den vackra Johannes kyrkans lummiga, fridfulla kyrkogård, hvarest generallöjtnanten friherre *Georg Carl von Döbeln* är begravnen och där öfver hans grift en minnesvård har rests af vapenbröder och fosterlandsvänner. Körens först beramade vandring i procession hade frångåtts på inrådan af polismyndigheten, som i så fall befarade hinder för gatutrafiken. Sedan kören ordnat sig på kyrkotrappan, i hvars närhet minnesstenen är rest, uppstämde den „Suomis sång“ och „Mun muistuu mieleheni nyt“ samt sist „Vårt land“, som af de finländska sångarne utfördes med blottade hufvud, medan en och annan blottad hjässa sågs äfven bland den talrika svenska åhörarskaran, hvilken inom kort från angränsande gator strömmat till platsen. Sångerna klingade vackert öfver kyrkogården upp mot den anslående tempelbyggnaden med dess höga spetsiga torn. Sedan folksången förklingat och ett niofaldigt „lefve“ höjts för hjältens minne, gingo körens damer fram till griften och prydde den med doftande friska rosor.

Härmed var den i all sin enkelhet rörande vackra hyllningen från Döbelns fosterland förbi, och allmänheten skingrades tyst åt olika håll.

Under Bellmanseken. Det var en härlig morgon under dessa härliga Stockholmsdagar. Efter en med frisk aptit intagen alldeles enkel frukostrip på Hasselbacken, drog Arbetets Vänners sångarskara i sprittande gladt morgonlynne in i Djurgårdens lummiga lundar.

ARBETETS VÄNNERS SÅNGKÖR 1892.
(Stockholmskören.)

Snart slog man sig ned i de väldiga ekarnas skugga, och fulltonigt ljud inom kort den sköna Mendelssohnska sången:

*O dalars djup, o höjder,
du skogens gröna famn,
du hem för mina fröjder,
min smärtas lugna hamn!
Där ute står bedragen
världen med alt. sitt gny.
Till dina stilla lunder
lät mig ånyo fly!*

Men en blick på Bellmansbysten invid — ty man befann sig just i det natursköna *Bellmansro* — kallade snart gladare melodier fram i hågen. „Nordens Anakreon“ till ära klingade därför inom kort „Hvila vid denna källa“, „Ulla, min Ulla“ samt „Liksom en herdinna“.

Nu var emellertid fotografen kommen, och kören ordnade sig i grupp under den väldiga *Bellmanseken* såsom synes af vidfogade plansch. De manliga körmedlemmarne buro sin enkom för Stockholmsfärden gjorda hvitkullade mössa med blå kant, framtill prydd med körmärket.

Afresan från Stockholm. Redan då den finländska skaran satte foten på den svenska jorden och ju mera man sedan lärde sig känna Stockholm, föreföll det som om man icke kommit till en okänd stad och ett främmande land utan till idel gamla bekanta. Afven de, som aldrig förut skådat den svenska hufvudstaden, funno sig genast hemmastadda där. Det föreföll mången som om han först nu återsett sin urgamla födelsebygd. Till detta intryck bidrog naturligtvis i hög grad den omständigheten, att körmedlemmarna öfver alt hörde sitt eget modersmål talas. Under repetitionernas och konserternas mellantider besöktes nämligen flitigt alla stadens så talrika sevärdheter, bland dem äfven kungliga slottet, där kören t. o. m. blef i tillfälle att uppvakta med sång. Men äfven de af ett utomordentligt vackert högsommarväder gynnade, oförgätliga Stockholmsdagarne skulle taga en ända. Afskedstimmen nalkades. Senare på lördagskvällen den 30 juli begynte stora folkmassor att samlas på Blasieholmens kaj under Nationalmuseum, där ångaren Jakobstad låg förtöjd, ty man viste i staden att stunden för „fin-

narnes“ afresa var inne. Snart var folkmassan så stor, att passagerarne endast genom en lång kö kunde förfoga sig ombord.

Då tillrustningarna för affärden begyntes ombord, samlades kören på fördäck, därifrån den stämde upp flere af sina anslående sånger, från stranden städse hälsade med kraftiga hurrarop, hvilka tilltogo i intensitet, ju längre det led. Och då Jakobstad kl. $\frac{1}{2}$ 11 kastade loss samt långsamt skred bort på Stockholms ström, utbrast ett bedöfvande „hurra för finnarne“ af den mångtusentaliga mängden på kajen, hvarifrån afskedsraketter stego fräsande mot höjden. Också från Jakobstad sändes den ena raketten efter den andra mot den mörka aftonskyn, medan massan af viftande dukar på stranden småningom svann hän uti kvällens skuggor.

Ja, de sköna dagarna i Stockholm voro nu ett minne blott, men ett — minne för lifvet. Icke endast intresset för främlingarna hade det varit, som kommit kören till mötes — nej, något djupare fans i den varma känslan för finländarne, något som framgår af bl. a. följande utdrag ur Svensk Damtidning för d. 7 augusti 1892, däri det heter i recensionen af körens aftonkonsert i Hotel Continental bl. a.:

Sällan har en konsert afvunnit så enhälligt bifall från vår bortskämda stockholmspublik som denna, ty värr ej så fulltaligt besökta konsert. De rykte oss med sig, de togo med ens, altifrån de första tonerna, med storm våra hjärtan! Det brusar än i våra öron en genklang från Suomis land. Jag finner ej ord för att säga hvad vi kände. Ack, de som så i toner kunna tolka hjärtats djupa känslor, de måste vara goda, ädla människor! — — —

Men tyst! Sänk dig min ande med lätta vingslag: jag har funnit ordet, ordet, som förklarar allt: Suomis barn, det hvissar så sakta från gamla Sveas stränder: „Vi älska Eder!“

Välkomna tillbaka!

Ja, nu när ångaren sakta gled bort på den mörknande fjärden, nu kändes det i de resandes hjärtan, att det var endast vatten, som skiljer oss åt, medan det är blodets varma, lefvande band, som förenar oss.

Hemfärden, liksom hela resan för öfrigt, gynnades af det angenämaste väder, så att sångarskaran kunde landstiga söndagen den 31 juli kl. 4 e. m., rask och kry,

I Hangö. En mängd stadsboar och badgäster var båten till mötes. Med hjärtliga tillrop hälsades borgmästaren, v. häradshöfding *F. Stenström*, som välvilligt åtagit sig att arrangera körens konsert i badhussalongen därstädes.

Konserten var annonserad till kl. 4, men salongen var redan dessförinnan fylld till sista plats.

Oaktadt resestrapatserna klingade rösterna fylliga och starka. Programmet var i det närmaste det samma som vid körens afskedskonsert i Helsingfors. Alla nummer applåderades varmt. Flodins arrangemang af Svenska folkvisan „Om dagen vid mitt arbete“, den första, i hvilken fröken Leander lät höra sin klingande och sympatiska sopran, bisserades, likaså Sivoris „Iloa ja surua“, Linséns „Jag gungar i högsta grenen“ och Flodins parafras af „Tuoll' on mun kultani“, hvilken uppväkte formlig entusiasm. De fosterländska sångerna mot slutet af konserten utfördes med en kläm och lyftning, som icke kunde undgå att elektrisera de förtjusta åhörarne. „Suomis sång“, det sista numret på programmet, följdes af „Björneborgarnes marsch“.

Såsom bekant har marschen på ett utomordentligt effektivt sätt satts för stor kör och hornorkester af *M. Wegelius*. Detta arrangemang följdes äfven nu, utom att hornackompanjemangets ersattes på flygel af magister A. Forsius, hvilken redan vid den andra konserten i Hotel Continentals salong i Stockholm visat sig förträffligt kunna imitera orkester på klaveret. Björneborgarnes marsch framkallade en storm applåder och måste omedelbart sjungas om. Efter bisseringen följde Vårt land, hvilken stående afhördes af hela salongen.

Belåtenheten med den vällyckade konserten var allmän. Ett uttryck för publikens stämning var det tal, med hvilket badhusets öfverläkare professor *Homén* vid bälens rand hälsade kören välkommen till Hangö, tackande å allmänhetens vägnar sångerskorna, sångarne och dirigenten för den njutning konserten hade beredt.

Efter en timmes angenäm vistelse å den fashionabla rekreationsorten samlades sångkören åter ombord på „Jakobstad“, hvilken med gälla hvisslingar redan länge manat de i land kvardröjande att skynda sig till båten. Afskedet från Hangö var det hjärtligaste. Från däck klingade den ena vackra sången efter den andra. Dirigenten utbragte ett kraftigt „lefve“ för Hangö stad, hvilket från den tättpackade människomassan besvarades med ett niofaldigt „hurra“ för Arbetets Vänners sångkör, utbragt af borgmästar *Stenström*. Efter ytterligare ett „lefve“ för den förekommande arrangören af körens konsert i Hangö, borgmästar *Stenström*, ångade båten sakta af, följd af lifliga hurrarop och hälsningar från möljan.

Återkomsten. I den lugna, men mörka natten fortsattes hemresan utan vidare äfventyr. Vid Barösund stoppades maskinen på par timmar, då kaptenen fann det rådligast att invänta morgonljusningen.

Kl. 7 den 1 augusti på morgonen anlände kören åter till Helsingfors, hemförande de gladaste och angenämaste hågkomster från sin minnesrika Stockholmsresa.

Resultatet af Stockholmsfärden var godt, om man tager den ära kören vunnit och de angenäma minnen dess medlemmar hemfört i betraktande. Men det ekonomiska resultatet var icke så godt, i ty att en förlust uppstått af *Imf.* 1,484: 14, förnämligast till följd däraf att körens båda konserter i Hotel Continental voro mycket fåtaligt besökta. För betäckandet af denna brist gäfvos under hr Leanders ledning en konsert i Brunnshuset, en dylik i Societetshuset samt en folkkonsert i Brandkärs-huset, af hvilka behållningen blef *Imf.* 693: 80. Återstoden af bristen betäcktes småningom hufvudsakligen af körmedlemmarne själfva.

Konsert till förmån för nödställda. Den 10 augusti gaf kören på förslag af hr *V. Lönnbeck* en konsert till förmån för de genom ångbåten *Ajax*' par dagar förut timade undergång nödstäldes familjer. Konserten ägde rum uti societetshussalongen, som gratis stälts till körens disposition, och var, oaktadt årstiden, talrikt besökt. Bifallet var lifligt och inkomsten större än man vågat hoppas.

Sin erkänsla för dirigenten, dr *E. Leander*, för det arbete han nedlagt särskildt för Stockholmsresan, bevisade kören genom att förära honom ett album med alla i resan deltagande körmedlemmars porträtt.

Mot slutet af året är emellertid att anteckna

En ledsam tilldragelse. Härom skrifves i protokollet för körbestyrelsens möte den 28 december 1892:

Då körens dirigent, dr *E. Leander*, af förekommen anledning tillkännagifvit sin bestämda afsikt att afgå från dirigentbefattningen, beslöts att hos föreningens styrelse föreslå som lämpliga kandidater för återbesättande af densamma: herrar *Karl von Knorring*, *Karl Sjöblom* och *Allan Schulman*.

Gotlieb Hymander.

Dirigent: 27 januari — 1 juni 1893.

Året 1893

ingick för kören under sämre framtidsutsikter än de båda föregående åren, emedan kören var utan ordinarie ledare.

Dirigentbefattningen, som anslagits ledig, hade ansökts endast af musikerna *G. Hymander* och *P. Halonen*, af hvilka den förre på förslag af kören antogs af föreningsstyrelsen som t. f. dirigent. Dessutom uppdrogs åt körmedlemmen hr *Frans Forslund* att vid hr Hymanders af andra befattningar vållade eventuella frånvaro dirigera kören.

Körbestyrelsen utgjordes under året af värmästaren *C. O. Nyholm*, ordförande, typografen *Emil Tötterman*, sekreterare, handelsbiträdet *Gustaf Dufva*, kassör, modellsnickaren *Alfred Kjälman*, bibliotekarie, typografen *Vilhelm Eriksson* och barberaren *Axel Wallin* samt fröknarna *Matilda Jansson*, *Sigrid Hasselgren*, *Mandi Eriksson* och *Lina Rosengren*, den sistnämnda invald efter fröken Erikssons afgang i maj månad.

Den nye dirigenten tyktes nog med intresse arbeta för körens fortbestånd och förkofran, heter det i den af körbestyrelsen afgifna årsberättelsen, men till någon värksamhet, liknande de föregående två årens, kunde kören under hr Hymanders ledning dock icke uppbibras, något som föröfrigt ej var att undra på, då den unge dirigenten icke hade den erfarenhet och rutin att räkna på som hans företrädare.

Kören gaf emellertid under hr *Hymanders* ledning en

Folkkonsert i Brandkärshuset. Om konserten, som ägde rum den 23 april kl. 5 e. m., bevaras i körens „Minnesbok“ följande uttalanden i hufvudstadsprässen, hvilka vi här återgifva för bedömmandet af körens kapacitet under hr Hymanders dirigentskap.

I Nya Pressen för den 24 april skrefs sålunda:

Arbetets Vänners sångkör gaf i går kl. 5 e. m. en väl besökt folkkonsert i Brandkärshuset. Under sin nye dirigent hr *Gottlieb Hyman-*

ders ledning utförde kören med utmärkt renhet, god ensemble och välfunnen nyansering en mängd sånger, hvilka väl icke voro nya på repertoaren — herr Faltins arrangemang af den finska folkvisan „Äidille“ undantaget — men i stället bevisade att kören fortfarande beflitar sig om att upprätthålla den goda musikaliska prestige den förut förvärfvat. Alla sånger applåderades lifligt och några, såsom Faltins arrangemang af „Äidille“ och hela sista afdelningen af programmet, måste bisseras. Efter Björneborgarnes marsch, hvilken utfördes i *M. Wegelius'* sättning med ackompanjemang af horn, sjöng kören dessutom finalen ur Kung Karls jakt, äfven den ackompanjerad af horn.

En angenäm omväxling i programmet utgjorde herr *R. v. Holtens* väl framsagda, af applåder beledsagade recitation af två dikter ur Fänrik Ståls Sägner (Sven Dufva och N:o 15 Stolt). Konserten inleddes af gardesseptetten, hvilken med renhet och schwung spelade den melodiosa ouvertüren till „Villars dragoner.“

I Aftonbladet skrefs för samma dag:

En folkkonsert gafs i går kl. 5 e. m. af Arbetets Vänners sångkör, som, oaktadt synnerligen svåra medtäflare både i vårvädret och folkspektaklet i Arkadiateatern, till Brandkårshuset samlat omkring halft tusen personer. Sitt gamla goda rykte visade sig kören kunna upprätthålla äfven under den nye dirigenten, hr *G. Hymanders* ledning. Åhörarne lyssnade med synbart nöje till de vackra sångerna, af hvilka Lindblads poetiska „Sångfåglarne“, den finska af Faltin arrangerade folkvisan „Äidille“, Flodins arrangemang af „Liebchen wach auf“, Sivoris „Iloa ju Surua“ m. fl. måste gifvas ånyo. I den sistnämnda sången utfördes solopartiet flärdfritt och färgrikt af fröken *Hymander*. Bland programmets allra vackraste nummer var emellertid *Flodins* poetiskt skära tonmålning „Skogen“. Skådespelaren *von Holten* framsade på ett synnerligen vinnande sätt „Sven Dufva“ och „N:o 15 Stolt“ af Runeberg. Den förtjusta publiken framkallade deklamatorn gång på gång.

Programmets sist anummer „Björneborgarnes marsch“ mottogs jämväl med så stort bifall, att kören dessutom hade artigheten sjunga den ståtliga finalen ur Kung Karls jakt, ledsagad af gardesmusik.

Hufvudstadsbladets kritiker skref samma dag:

Arbetets Vänners konsert var talrikt besökt. Kören, dirigerad af hr *G. Hymander*, sjöng med renhet och god ensemble ett flertal sågnummer, som mottogs med starka applåder. Skådespelaren hr *R. von Holten* framsade med god diktion och värme några deklamationsnummer, hvilka framkallade upprepade och lifliga bifallsyttringar.

Kören biträdde dessutom med sång vid möten och festtillställningar, anordnade af föreningen.

Ett folknöje, anordnad af körens festbestyrelse den 18 juni uti Hesperiaparken, hade att bjuda på ett rikt och godt program, men medförde förlust för körkassan till följd af ogynnsam väderlek.

Alarik Uggla.

Dirigent: 1 september 1893—19 oktober 1895 samt
15 januari 1896—28 januari 1899.

Sedan herr Uggla öfvertagit dirigentskapet, blef arbetet inom kören åter intensivare.

Till vice dirigent antogs den 3 november af föreningsstyrelsen på körens förslag folkskolläraren *Viktor Allardt*, hvilken med nit och framgång ledde öfningarna, då herr Uggla var hindrad att göra detsamma.

Från körlifvet under år 1893 är ännu att anteckna:

Tillegnan af dikt åt kören. Dikten hade af okänd författare genom hr *O. Reuter* öfverlämnats åt dirigenten. På därom af kören gjord anhållan lofvade direktor *Martin Wegelius* komponera musik till sången.

Tvåne aftonsamkväm, anordnade af körens festbestyrelse å föreningslokalen, voro lyckade och talrikt besökta. Det ena, d. 8 oktober, gaf en behållning af Fmk 182: 85, det andra, d. 3 december, Fmk 187: 80. Inkomsten tillföll körkassan.

Körens numerär utgjorde 43 vid årsmötet d. 11 mars 1893, men ökades sedan till 59 under hösten.

Under år 1894

utgjordes körbestyrelsen af: typografen *Emil Tötterman*, ordförande, folkskolläraren *V. Allardt*, v. ordf., folkskolläraren *A. Reiman*, sekreterare, typografen *W. Eriksson*, bibliotekarie, kontorist

G. Dufva, kassör, och kontoristen *P. Huttunen* samt frökarna *Jenny Bergström*, *Lina Rosengren* och *Amanda Sandell*. Senare ha i st. f. fr. *Sandell* och hr *Huttunen*, som afgått, invalts fröken *Emelia Sjöblom* och herr *C. Ö. Nyholm*.

I föreningens årsberättelse för år 1894 heter det bl. a.:

Föreningen har fortfarande ansett tillvaron af en sångkör som ett af de förnämsta sammanhållningsmedel medlemmarne emellan, liksom hon alltid skattat högt det förädlande inflytandet af sångens utöfvande. Upprätthållandet af en god kör har därför städse legat föreningen om hjärtat. Under det gångna året har kören haft förmånen att åtnjuta operasångaren *Alarik Ugglas* erfarna och skickliga ledning i egenskap af dirigent. Som vicedirigent har tjänstgjort folkskolläraren hr *Viktor Allardt*.

Den förnämsta tilldragelsen i körens lif under detta år utgör körens deltagande uti sång- och musikfesten i Vasa, anordnad af Finska folkupplysnings-sällskapet.

Vasa-färden.

Sångarfanan åter höjes.

Redan den 11 februari ankom till kören förfrågan om deltagande i Vasasångfesten. I hopp om att kunna anskaffa nödiga medel för färden, vidtog kören kort därpå med öfningarna för deltagandet; men först den 11 maj var resan till Vasa säkerställd genom den frikostiga gåfvan af 1,500 mark, som kören haft lyckan att mottaga af enkekommerserådninnan *Anna Sinebrychoff*, Arbetets Vänners i Helsingfors hedersledamot. Med allmänt jubel hälsades denna glada underrättelse af kören.

Före afresan utförde kören d. 16 juni på aftonen under ledning af hr *Alarik Ugglas* uti musikpaviljongen invid Kajsaniemi värdshus de båda täflingssångerna i första kategorin vid musikfesten i Vasa „Smeden“ af *Robert Schumann* och „Erinran“ af *Henrik Borenius*, samt några andra sånger. Då den af kören först påtänkta konserten före afresan till Vasa icke kunde komma till stånd, hade densamma sålunda velat medvärka till en friluftskonsert i Kajsaniemi. Programmet utfylldes af Nylands bataljons orkester under ledning af kapellmästar *Hrimaly*.

Arbetets Vänner till Vasa afresande kör utgjordes af 66 personer, utom dirigenten, nämligen 23 sopraner, 17 alter, 12 tenorer och 14 baser. De flesta af körens medlemmar tillhörde olika handtvärk. De öfriga voro folkskollärare och lärarinnor.

Enligt utdrag, gjorda ur „Lördagskvällen“, sammanställes här en skildring af

Resan till Vasa. Det var söndagen 17 juni som afresan från Helsingfors skulle ske. Ännu fröjdande sig af hjärtans grund öfver det stora bifall och de välmenande, rikliga applåder, hvilka under den föregående aftonen kommit kören till del vid konserten i Kajsaniemi, togo körens såväl täcka som otäcka medlemmar plats i de enkom för sångarskaran afsedda järnvägsvagnarne. Många, för att icke säga otaliga, vänner och fränder hade infunnit sig å perrongen, för att här taga ett så ömt farväl som möjligt af de afresande och för att medsända de hjärtligaste välönskningar. Och tåget satte sig i gång.

Har ni sett ungdom på järnvägsresa, mitt herrskap? Om inte, säger skildraren i „Lördagskvällen“, så skall jag försöka gifva ett ungefärligt begrepp om, hur en dylik ungdomsskara under dylika förhållanden ter sig.

Ur hvart öga skiner
Sol och glädje blott;
Inga trumpna miner
Här entrée ha fått.
Skrattet ystert ljuder
Under raljeri
Och hvar tvärvigg bjuder
Stämma in däri.
Här en bas hörs orda —
Och han skryter smått
Om triumfer, gjorda
I en tid, som gått.
Invid honom sitter
En sopran så täck.
Hon är något bitter,
Då hon drifver gäck
Med den segerrike,
Stolte sångarn där,
Som ej sett sin like
Fjärran eller när.

Se på alten yster,
 Där hon delar ut
 Åt en hvar, som lyster,
 Go'rån ur en strut.
 Men se så, nu fäller
 Hon sin strut, och då
 Rulla karameller
 Bort till hvarje vrå.
 Alla skratte gärna
 Åt en slik affär,
 Medan hos vår tärna,
 Kind i brand sig klär.
 Vitzer, stundom kvicka,
 Gå af stapeln då.
 Hvert man än må blicka,
 Synes skämtet rå!

Öfveralt vid stationerna stodo talrika åskådare, hvilka infunnit sig för att betrakta lustfarartåget, hvars like i längd de knappast tillförene sett. Och öfver alt sluta sig flere och flere deltagare till detta tåg. Här och där måste vagnar tillkopplas. Tvänne ånghästar draga alt hvad tygen hålla, och framåt rulla vi med en fart — ja inte alls raskare än den som man finner godt att tillämpa å vara finska statsbanor, och denna är ej ansenlig, minsann.

Intresset för resan till Österbottens väna bygder tyktes haft det goda med sig, att en del af sångkörens personal, specielt den manliga, märkvärdigt nog redan hunnit blifva invigd i det Österbottniska bygdemålets alla munarter.

Vi finna, att vi snart äro framme. Nu kila vi igenom Gamla Wasa. Ruinerna af den forna kyrkan och klockstapeln se vi, men vi kunna just ej skönja något annat, som påminner om, att en stad befunnit sig på platsen, så girigt har elden uppträdt under sin framfart.

Se så, nu gäller det att stämma upp Wasa-marschen. Denna sjunges nu af sångarskaran och spelas af de medföljande musikkapellen här och där i vagonerna.

Stora människomassor ha, trots den tidiga morgonstunden — kl. är $\frac{1}{2}$ 3 — infunnit sig för att välkomna de anländande. Ja, det ser ut som om hela Wasa stad vore på benen, en artighet, genom hvilken man känner igen de äkta Wasa-boarna.

Då kören fått den hedrande uppgiften att jämte Wasa musikaliska sällskaps framstående sångkör deltaga i utförandet af Wegelii festkantat

och då åtskilliga repetitioner till denna ännu återstodo, kan man förstå, det kören hade fullt upp med arbete under vistelsen i Wasa.

En oroväckande heshet hade helt objuden lägrat sig uti en del körmedlemmars strupar, och denna måste häfvas. Man tillgrep det gamla bepröfvade medlet, råa ägg, och äggen hade strykande åtgång — till hvilken kraft och värkan, detta veta väl endast körmedlemmarne själfva, likasom dirigenten.

Den tredje festdagen, onsdagen, var bestämd till täflingsdag. Därute på Sandvik samlade sig kl. 10 på morgonen alla de sångkörer och musikkapell, hvilka anmält sig önska deltaga i täflingarna.

Prisdomarne hade tagit plats vid ett bord helt nära estraden. Idel fnsksinnadt folk tyktes, märkvärdigt nog, ha fått säte och stämma i denna prisenämnd, hvilken äfven eljes hvad kompetens beträffar ansågs ha blifvit på ett mindre lyckligt sätt sammansatt. Valet utgjorde också resultatet af många heta debatter, hvarvid det äfven inträffat att män, sådane som herrar Faltin, Kajanus och Wegelius, nödgats afsäga sig uppdraget att tillhöra prisenämnden.

Nu beträder Arbetets Vänners sångkör estraden. Kören tar publiken med storm; därom talar det lifliga bifall, som kommer kören till del efter utförandet af de tvänne täflingssångerna.

En af Vasa samhälles dugligaste förmågor såväl i egenskap af brandkårschef som på det musikaliska området, häradshöfding H., hvilken befann sig bland åhörarne, vände sig till skildraren i Lördagskvällen med frågan af hvilka slags yrken och folkelement vår sångkör egentligen var sammansatt. Han är icke allenast förtjust i sångföredraget, utan äfven i själfva sångarskaran, hvilken enligt hans tanke uppträder hurtig och käck och äfven till den yttre apparitionen gör ett fördelaktigt intryck.

Sångarskaran, svarades, består till största delen af arbetare och arbeterskor, t. ex. såväl kvinliga som manliga typografer, utöfvare af bokbindare-, skomakare-, smed-, målare-, tapetserare-, perukmakare-, byggmästare-, hattmakare-, sömmerske- och fotografyrkena. Handeln och industrin är jämförelsevis talrikt representerad; i kören finnas åtskilliga kontors- och butikbiträden. Där i midten af damklungan kan dessutom ses en studentska och invid henne en doktorinna och en folkskollärarinna. Folkskollärarepersonalen har eljes inom kören flere såväl manliga som kvinliga representanter, hvilka ifrigt besöka föreningens såväl sång- som andra möten.

Vasabon uttalade sin förvåning öfver att en kör, som till allra största delen består af arbetare och arbeterskor, kunnat komma därhän, att den förmår bjuda på en samsång så alt igenom ypperlig som den han nu blifvit i tillfälle att få höra. Därefter lyckönskade han föreningen icke blott till att äga en dylik god sångkör, men äfven af den anledning

att denna i afseende å jämlikhet kommit längre än många andra föreningar i landet. Hans åsikt var äfven den, att Vasa musikaliska förening hade synnerligen god hjälp af körens vackra röster vid det samfälda utförandet af Vegeli kantat.

Under festen fick man höra „Vår Gud är oss en väldig borg“, utförd på ett kraftigt, tilltalande sätt, där höll professor *Runeberg* sitt varma, högtstämda tal, där fick man lyssna till Vegeli härliga kantat „Den 6 Maj“, till Kajanus vackra Ainosymfoni och till Sibelii „Improvisation för orkester“. Man fick lyssna till Gånge Rolfs hjärtat och känslan tilltalande festpoem, till Järnefelts orkesterkomposition „Korsholm“, som utan gensägelse torde utgjort den mest gedigna och den skönaste af alla de tonskapelser, som under festdagarne kommit till utförande i Vasa. Man fick åter göra bekantskap med Faltins „Promotionskantat“ med dess härliga sopransolo, och så fick man höra „Vårt land“ utföras af denna väldiga kör med dess många klangfulla röster, beledsagade af god orkestermusik.

Det var ett öfverväldigande intryck, som åhörandet af alt detta kvarlämnade, ett intryck, som helt säkert aldrig kommer att utplånas ur deras minnen, som förunnats lyckan att vara med därom.

I stadshuset var *festmiddag* anordnad. Äfven här gick det stämningsfullt och storslaget till. Det ena talet aflöste det andra, musikens toner ljödo, ackompanjerade af skallande lefve- och hurrarop.

Arbetets Vänners sångkör gjorde furor med *Södermans* „Ett bondbröllop“ och med *Ekman*s enkla men hurtiga skärgårdsvisor. Ja, man tog publiken med storm.

Och så är det sångarenas tur att blifva *prisbelönade*. Äras den, som äras bör. Arbetets Vänners kör uppropas till först. *Alarik Uggle* närmar sig med värdig hållning, lugn som alltid. Han får mottaga diplommet och löftet om första priset i första serien, en gyllne kantele, som tillerkänts kören, men hvilken kantele för tillfället presenterar sig i osynlig mätto af den enkla orsak, att man glömt att anskaffa prisföremålen.

Lusttur i skärgården. — Ja-så, den glada tenorsångaren Nyberg har varit generös nog att för Arbetets vänners sångkörs räkning få en lustfärd per ångbåt till stånd?

— Mycket riktigt.

— Nå, hur skall färden arrangeras?

— Det har „Lördagskvällen“, Tötterman och Nyholm ställt om. Ångbåten heter *Grönvik*, trafikerar vanligen linjen Wasa—Grönvik, tillhör kapten Grönberg, är ljusgrönmålad samt har en pråm på släp, som är klädd i grönaste grönt. — — —

— Nå, men hvart skall färden sträckas?

— Till Wasa grönnklädda omgifningar. F. B. K:s musikkapell skall medfölja. Efter färden kommer en liten sexa med diverse grönsaker att anordnas å Centralhotellets grönskande oas, den grönnklädda gården nära järnvägsstationen.

— Lycka till! Mätte vi grönska, det är alt hvad jag kan önska.

Vid Sandvikens ångbåtsbrygga väntade ångbåten Grönnvik jämte dess grönnklädda pråm. Det var en grant utstyrd pråm, den där. Ett soltak sträkte sig öfver pråmen från för till akter, och ur detta soltak reste sig mot höjden trenne väldiga master, äfven dessa grönnklädda. Pråmen var inombords beklädd med ljusröd sherting, hvaröfver guirlandfestoner voro anbringade. Men icke var det oss till heder precis, som pråmen presenterade sig i dylik festdräkt. Ett sällskap, tillhörande Wasa stads honoratiores, hade nämligen några dagar tidigare lustfärdat med farkosten, låtit dekorera densamma och lämnat den lika fin ifrån sig, till synnerlig fröjd och gamman för Arbetets Vänners sångkör.

Nu äro alla vederbörligen instufvade under pråmens tak.

Det är en härlig afton. Den nordiska sommarnatten utbreder sin tunna, trolska slöja kring den spegelblanka fjärden, öfver Svartön, Sundomlandet, Vasklot och den i grönt inbäddade förtjusande täcka staden.

Den gladaste stämning råder inom pråmens relingar, en stämning, sådan som blott kan förekomma inom kretsen af en för sång lifvad ungdom, hvilken beslutit att för tillfället helt hängifva sig åt nöjet och löjet. De gladaste sångnummer gå af stapeln och äfven allvarligare sådana, dem den fridfulla aftonen inspirerar och väcker till lif.

Rundresan är slut. Under Wasa-marschens toner lägga vi till vid hamnkajen, och så tåga vi genom staden till hotell Central. Här äro långa bord iordningställda, och kring dessa samlar sig ett sjuttiootal hungerriga själar, låtande gudsgåfvorna gå den gamla bepröfvade vägen med ungdomsfrisk aptit.

Och så kom bålen fram — naturligtvis! — Vid åsynen af denna blef en A. V:s föreningsmedlem talträngd af sig. Han talade om, att sångkören vid sitt uppträdande i Wasa skurit en vacker lager, att den därigenom hedrat sig och den förening, hvars stolthet den är.

Fröken *Lina Rosengren* talade å sångkörens vägnar. I välvalda ordalag framhöll hon hvilken stor del sångkörens ledare, herr *Alarik Uggla*, hade i de erkännanden, som kören fått röna. Det var hans insiktsfulla ledning, hans uppoffrande arbete och rastlösa ifver, som åstadkommit alt. Det var honom man hade att tacka för att kören så till sin fördel kunnat uppträda vid sång- och musikfesten i Wasa.

Herr *Uggla* fattade äfven glaset och sade, att det egentligen varit en ringa konst och ett tacksamt arbete att inöfva en sångkör, hvars

samtliga medlemmar visat exempellös uppmärksamhet och ett sällspordt intresse för det mål, hvartill man sträfvat. Han önskade sin glada sångarskara en treflig sommar, — och man hurrade och man jublade.

Midt under jublet infann sig Wasaresans ekonomiska funktionär, den alltid påpasslige *Petter Grahn*. Han meddelade den föga fägnessamma underrättelsen, att tiden redan var så långt liden, att det vore tid för sällskapet att tänka på att packa in. Och det blef allmänt uppbrott. Emellertid, tack vare denne stränge faders omsorg, voro alla reseffekter hastigt och lustigt nedforslade till stationshuset och vi befunno oss på resande fot.

En omväxling i reseprogrammet förekom, då sångkörens ledare, för att göra en liten afstickare till Åbo, lämnade sin trogna sångarskara och steg af vid Toijala station. Här uppstälde sig kören; sången ljud och hurrarop höjdes i afskedets stund. Tåget satte sig i rörelse.

Den långa järnvägsfärden tog, äfven den, en ända, och man befann sig kl. $\frac{1}{2}$ 10 tiden på kvällen åter i hemknutarna. Från stationen tågade större delen af sångarskaran med standaret i spetsen till Arbetets Vänners föreningslokal, där resenärerna ännu tillbringade en glad stund, egnad åt angenäma minnen från en af de trefligaste färder, som sångkören och dess medlemmar någonsin varit med om.

Om musikfesten i Vasa skrefs i den ansedda *Finsk Tidskrift* bl. a.:

Det skulle leda till för mycken vidlyftighet att söka i detalj redogöra för de enskilda täflande föreningarnas förtjänster och fel. Prisnämndens arbetsdryga och sorgfälligt värkställda granskning måste härvidlag tillerkännas afgörande vitsord. Att vid täflan i körsång „Arbetets Väner“ från Helsingfors fick såsom segervinnare hemföra den gyllne kante-len var välförtjänt och vann allmänt erkännande. Hr *Uggla* har all heder af sina bemödanden; hans trupp kan numera anses som en elitkör, vuxen betydande uppgifter.

Under färden från Vasa sände kören sina värdar under festen följande telegram:

„Vid Wasamarschens tändande toner sända Arbetets Väner varmaste tack för stämningsrika oförgätliga stunder.“

Uggla.

Innan redogörelsen för Wasafärden afslutas, böra vi tillägga att för möjliggörandet af denna sångarfärd flere inom och utom föreningen stående personer sammanskjutit en summa af 800 mark.

Under året har kören gifvit tvänne konserter, den ena uti Universitetets solennitetssal d. 30 november och den andra i Brandkärs-
huset d. 2 december.

Vid hvardera konserten utfördes bl. a. *M. Wegelius'* storslagna, fosterländska kantat „Den 6:te maj“ i dess helhet med ackompanjemang af R. Kajanus' orkester. Utförandet vann såväl publikens lifliga bifall som kritikens enstämmiga lof; men behållningen, afsedd att bidraga till inköpet af en behöflig ny flygel åt föreningen, blef tyvärr ringa, emedan konserten i solennitetssalen var fåtaligt besökt.

Sångkören biträdde äfven vid den *folkfest*, som den 29 april 1894, dagen före Alexandersstodens aftäckning, föranstaltades i Kaisaniemi.

Dessutom har kören uppvaktat med sång vid Alexanders- och Runebergsstoderna, hos föreningens tvänne första hedersledamöter, kommerserådsinnan fru *Anna Sinebrychoff* och öfverstinnan fru *Aurora Karamzine*, utfört sång vid föreningsmötena, vid den af föreningen anordnade Gustaf Adolfsfesten, vid några af filialens i Sörnäs möten, m. fl. tillfällen.

Den skuld sångkören åsamkat sig genom den i ekonomiskt afseende misslyckade färden till Stockholm i juli 1892 har under året till största delen betalats dels genom en mindre summa öfverblifna medel från Vasafärden, dels och hufvudsakligast genom körmedlemmars och andra föreningsmedlemmars eniga och ifriga samvärkan.

Hedrad körmedlem. Värkmästar *C. O. Nyholm*, hvilken dels såsom körens ordförande dels såsom enskild medlem på det mest nitiska sätt visat kören sitt intresse, var den 9 april af kören inbjuden till en enkel kollation, emedan hr N. då afgått från ordförandeskapet. Under aftonens lopp öfverräktes åt hr N. såsom uttryck af körens erkänsla och tacksamhet ett par ljuskandelabrar med inskriften

C. O. Nyholm 18⁹/₄ 94

Af A. V:s Sångkör.

Om sångkörens värksamhet under året ingår i den af föreningens styrelse afgifna årsberättelsen följande omdöme:

Sångkören har under året utgjort föreningens stolthet och glädje, hvarför dess fortfarande bestånd är någonting i allo önskvärdt.

Minne af Vasafärden. För att hafva ett synligt minne af den angenäma sångarfärden till Vasa lät „Vasakören“ efter återkomsten fotografera sig, såsom synes af vidstående bild.

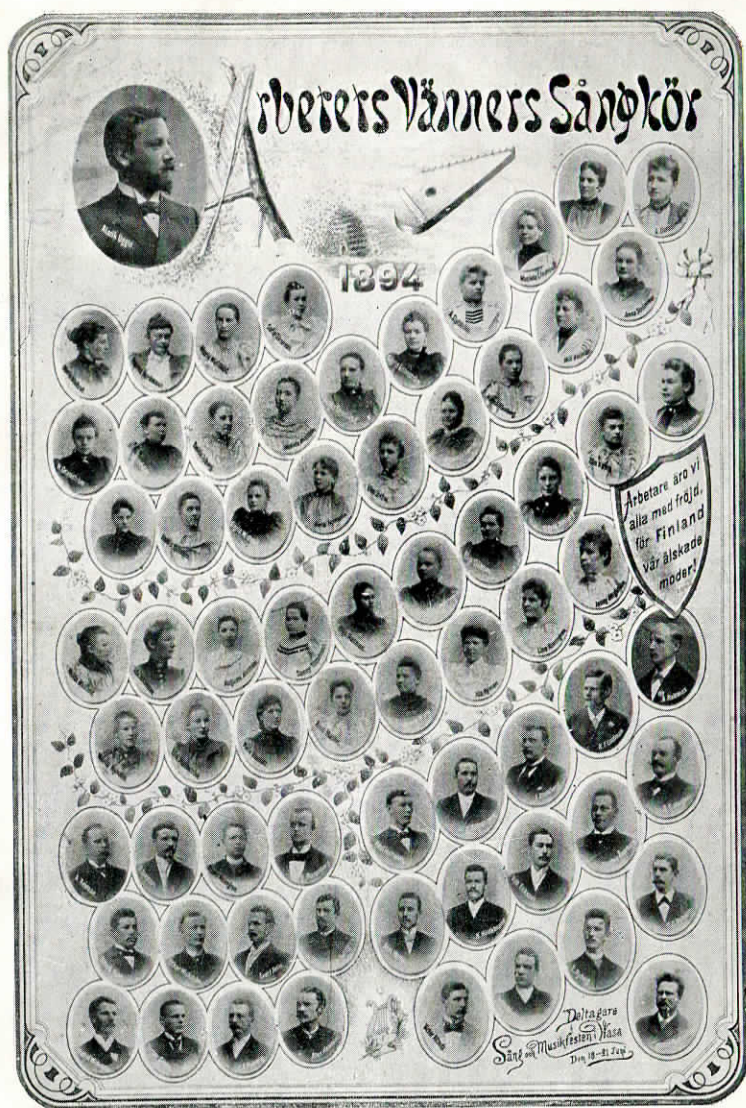
Af kapellmästaren Sörensen i Viborg fick kören under året mot- taga sex nya sånger.

Under året har kören haft 86 öfningsmöten och bestyrelsen sammanträdt 24 gånger.

Bland de omdömen, som under årets lopp kommit körens prestationer till del, vilja vi här slutligen återgifva följande af märket *K.* (kompositören, magister *Karl Flodin*), infördt i Nya Pressen för den 1 december 1894, dagen efter konserten i Solennitetssalen, då bl. a. *M. Wegelii* storartade kantat „Den 6 maj“, komponerad till minne af Runebergs död den 6 maj 1876, i dess helhet af kören utfördes.

Sedan recensenten uttalat sitt beklagande öfver att konserten den 30 november var så fåtaligt besökt, fortsatte han:

Lika villigt som skyldigt erkänna vi emellertid, att man erhöll fullgod valuta — därom vittnade ju redan de synnerligen lifliga applåder- na. Arbetets Vänners sångkör har fortfarande gått framåt, hvad den goda ensemblen och det förfinade sångsättet angår. Lugnt och påpassligt följer kören sin ledare, hvilken äfven med säkerhet och intelligens dirigerar sin kohort. Några nyanser skulle vi visserligen velat höra annor- lunda, andra igen saknade vi; men de, som gåfvos och gjordes, vittnade om den bästa disciplin och förmåga att utföra en sång så som ledaren det velat. Körens sopraner äro ljusa, fylliga och rena; någon gång vi- sade dock stämman en benägenhet att sjunka. Alten är icke lika fram- stående, men försvarar dock fullt sin plats i ensemblen. Ej håller tenoren är, trots goda enskilda röster, fullt lika så vacker och sympatisk som man förut varit van att vitsorda denna stämma i föreningens sång- kör. Men baserna skänka vi det bästa erkännande för allas rena, mjuka och så musikaliskt upparbetade klang. Detta är ett stort och viktigt företräde hos hr Ugglas kör, ty just den egendomliga oböjligheten och sträfheten i basrösterna ha hittills utgjort arbetaresångföreningarnas blindskär, på hvilket äfven den skickligast navigerade farkost hotat att stranda. Nu har Arbetets Vänners sångkör en förträfflig bas och nu kan på denna godt byggas vidare. Endast några välljudande kvinno- stämmor och tenorer till, och kören skall vara utmärkt rekryterad hvad röstmaterialet beträffar.

ARBETETS VÄNNERS SÅNGKÖR 1894.

Första pristagare vid Sång- och musikfesten i Wasa 1894.

Ett företråde, som kören äfven arbetat sig till och som helt vist är lika mycket dirigentens som de sjungandes förtjänst, är förmågan att sjunga piano och pianissimo. Vackra prof härpå afgåfvos i *Abts* „Aftonklockan“ och första satsen ur *Södermans* „Ett bondbrolopp“. På tal om dessa två sånger ville vi dock göra kören uppmärksam på tvänne saker, näml. beträffande *Abts* sång att den i tenoren förekommande imitationen af sopranens melodiska fras icke bör afklippas i midten (ett medgifvande väl åt deklamationen), ty då omtetgöras motfrasens i tenoren karaktär af imitation, och hvad „Ett bondbrolopp“ beträffar vore det skäl att basen icke skulle sjunga den lägre oktaven i slutackordet — en effekt af mycket omtvistligt värde, huru gärna den än göres af alla djupgående baser.

Sörensens „Rosen“ försvarade knappast sin plats på programmet, ty sången lider af uppfinningsfattigdom och har på ett ställe en modulation, som endast en dilettant får tillåta sig. Men med *Schumanns* präktiga „Smeden“ äger kören ett repertoarnummer, som knappast kan höras för ofta, så frisk och originell är denna sång och *H. Borenius'* melodiskt väna „Erinran“ hör man också gärna om igen, isynnerhet då den framföres så fint och vördadt som af Arbetets Vänners kör.

Sitt stora slag slog kören emellertid med *M. Wegelius'* Runebergskantat „Den 6 maj“. Det är fjorton år sedan denna så varmt inspiretrade, så musikaliskt framstående och af fosterländsk anda burna kantat utförts i sin originala gestalt. Vi beklaga blott att icke värdet långt förut blifvit återupptaget och därefter många gånger framfördt; ty en patriotisk kantat af det musikaliska värde som hr Wegelius' äga vi tillvidare icke. Tillfällen att återupptaga densamma borde ju icke hållas saknats. Emellertid äro vi Arbetets Vänners sångkör tacksamma för att värdet nu ändtligen gifvits fullständigt samt för att utsikt måhända nu finnes till dess snara bissering inför en talrikare publik. Hr Wegelius' kantat fyller alla fordringar på en komposition af denna art, men äger därutöfver förmågan att värma och intressera i lika hög grad efter det solenna tillfälle, vid hvilket kompositionen först utförts.

Körerna i densamma klinga märkvärdigt vackert, detta beroende främst på deras rörande melodiska fägring och deras lefvande, själfständiga stämföring, och orkesterpartiet är gifvet med en modern färgbehandling, som kastar glans och kolorit öfver det hela. Utan att här ingå i detaljer, vilja vi blott påpeka det öfverraskande praktfulla sätt, på hvilket fragmenten af *Björneborgarnes* marsch och — än mer — af Vårt land införas i orkestern.

Sångkören utförde sitt svåra och fordrande parti med stor precision, nyanseringsförmåga och renhet (sedan sopranerna kommit från den tillfälliga kontroversen med orkestertonen genast i början). Herr *Uggla*

ledde synnerligen lyckligt det hela, så att t. o. m. det orkestrala elementet, hvilket ju vanligen är det mindre lyckligt lottade vid exekvering af körvärk med orkester under en med ett orkesterpartitur icke absolut förtrogen dirigents ledning, framstod plausibelt nog.

Det återstår oss till sist att önska det kantaten „Den 6:te maj“ snart åter må utföras inför en publik, som genom sin talrikhet vore i tillfälle att skänka den framstående inhemska kompositionen alt det erkännande den med så stort fog förtjänar.

Recensentens uttalade önskan tillmötesgicks äfven vid sångkörens folkkonsert med samma program i Brandkårshuset den 2 december.

Under år 1895

utgjordes körbestyrelsen af byggmästaren *S. Hongell*, ordförande, typografen *V. Eriksson*, kassör, kontorist *P. Huttunen*, sekreterare, mekanikern *E. Felin* och byggmästaren *J. Jefremow* samt frökarna *Matilda Ahlström*, bibliotekarie, *Aina Mattlin* och *Emilia Sjöblom*.

Detta år, som skulle komma att blifva ganska kritiskt för körens bestånd, ingick emellertid med den för kören uppmuntrande nyheten, att den åldrige svenske tonsättaren *Isidor Dannström* förärat kören tvänne af sina sångkompositioner. Äfven det vid årsmötet gjorda meddelandet att, tack vare körmedlemmarnes och äfven utom kören stående men för densamma intresserade personers offervillighet, endast 60 mark numera återstod af den skuld kören åsamkats genom Stockholmsfärden, var ju en glädjande nyhet.

Konsertfärd till Borgå. På grund af uppmaningar från grannstaden beslöt kören att anordna en lustfärd till Borgå, där kören sedermera skulle konserterä. Färden företogs med den flaggprydda ångaren Borgå Kristihimmelsfärdsdagen den 23 maj.

Kl. 12 på dagen anlände kören till målet för färden, där en talrik samling Borgåbor var densamma till mötes. Kören, något mer än 60 personer, tågade genast med sin dirigent hr *Alarik Uggla* i spetsen till Runebergsplanaden och bragte här i toner öflig hyllning åt skaldekonungens minne invid den här resta stoden, i mindre skala en afbild af statyn i Helsingfors. Därpå inviterades kören till

dåvarande Borgå Arbetareförenings (numera Arbetets Vänner i Borgå) lokal, där gästerna från hufvudstaden bjödos på kaffe och magister *Isak Smeds* hälsade dem välkomna, hvarför värmästar *C. O. Nyholm* tackade. Ytterligare tolkade arbetareföreningens ordförande, rådman *M. Schauman*, Borgå allmänhets glädje öfver det kära besöket, påpekande dessutom att „Arbetets Vänner“ i Helsingfors och Arbetareföreningen i Borgå voro fästa vid hvarandra med starka band, då de uppställt för sig samma mål, nämligen att lugnt och sansadt, men ej genom demonstrationer och våldsamma medel värka för bättring af kroppsarbetarnes ställning och villkor.

Konserten var talrikt besökt, skrefs i Borgå Nya Tidning, man kan nästan säga, att det var fullt hus. Och kören förtjänade verkligen att åhöras. Oaktadt den starka omsättning, som inom densamma ägt rum, har den af gammalt en talrik, god stamtrupp och har redan fullt hunnit sammansmälta de gamla och de nya elementen till en enhetlig, klangfylld körorganism. Några och sextio personer stark marscherade den upp och utförde säkert och raskt, ledd af sin dirigent operasångaren *Alarik Ugglä*, både korrekt och liffullt så godt som hela programmet. Särskildt fäste man sig vid säkerheten i tonhöjd och rytm samt det utomordentliga textuttalet. Högst af alla de utförda numren ställa vi för vår del „Smeden“ af *Schumann*, som både i sistnämnda afseenden och i öfrigt sjöngs alldeles öfverdådigt energiskt och karaktärsfullt. Isynnerhet här voro körens ypperliga basar i tillfälle att glänsa, ehuru man visserligen äfven annars måste anse denna stämma för den bästa i kören; mellanstämmorna äro ej fullt jämn goda med den i kraft, sopranen ej i klangskönhet, så präktigt än det hela vanligen samverkade. — — — — Publiken mottog med lifligaste bifall körens förträffliga prestationer, så att de flesta nummer måste bisseras. Extra gafs dessutom till sist finalkören ur „Kung Karls jakt“.

Om Borgåfärden skref märket *V. P-n* i *Aftonposten* bl. a.:

Arbetets Vänner sängkörs Borgåfärd gestaltade sig till en den angenämaste lustresa, tack vore det utomordentligt härliga sommarväder, som var rådande, och det goda humör, som deltagarne medtagit på färden. — — — —

Efter den i allo lyckade konsertens slut samlade sig körens medlemmar i hotel Phoenix, där man under en anspråkslös kollation skulle afvakta tidpunkten för återresan till Helsingfors. Uti kollationen deltog äfven några Borgå stadsbor, och bland desse rådmannen *Mikael Schauman* äfvensom musikdirektorn och tonsättaren *Gabriel Linsén*. Hr *V. Pettersson* utbragte vid detta tillfälle en skäl för hr Linsén, kompositör-

ren till många af de älskliga sånger, som kören sjungit och gjort bekantskap med. Lifliga hurrarop höjdes därpå för den vänsälle tondiktaren. Hr *O. Nyholm* uttalade körens tacksamhet till magister *I. Smeds*, hvilken åtagit sig besväret med konsertens anordnande och som egentligen uppmanat kören att företaga konsertresan. Under angenämaste stämning tillbragtes sålunda tiden före aftågandet till ångbåten.

På kajen var nu en mångdubbelt större människomassa samlad än på förmiddagen vid ångbåtens ankomst. Afskedshälsningar växledes, sånger ljödo och hurrarop höjdes, och snart befann sig ångaren åter på färd mot hufvudstaden. Kvällen var härlig, ljum och så behaglig som om man lefvat i juli och icke i maj. Vid midnattstid stäfvade man hän mot Hästnässundet, där den nya fyren vänligt blinkade i den halfskumma natten.

Då blef där i ett nu större lif och rörelse ombord. Man uppsökte på aktärdäck dirigenten, hr *Alarik Ugglä*, hvilken, då „Alariksdagen“ just inträdt, blef hyllad med hurrarop och andra ovationer, hvarförutom till honom öfverlämnades ett kort med påtecknad anvisning till utbekommande af en minnesgåfva, en servis, som vid ankomsten till hufvudstaden senare på dagen skulle öfverlämnas till det värderade hyllningsföremålet.

I allo nöjda med den utomordentligt treffliga och angenäma Borgåfärden, befunno sig de lustresande åter i Helsingfors kl. $\frac{1}{2}$ 1 på morgonen.

Äfven i Svenska folkskolans vänners sång- och musikfest i Helsingfors den 6—9 juni 1895 deltog kören med heder. Vid denna utomordentligt lyckade fest tillerkändes nämligen kören — efter täflingen i Gardesmanegen — ett *hederspris*, bestående af ett märke för dirigenten, hr *A. Ugglä*, samt diplom. Det var med den vackra täflings-sången „Lärkan“ af *Mendelssohn*, som detta hederspris eröfrades.

Festen öppnades redan kl. 9 på torsdagsmorgonen den 6 juni i den väldiga Gardesmanegen med „Vår Gud är oss en väldig borg“, som tonade brusande mäktigt fram under det vida hvalfvet. Så höll dr *P. Nordmann* sitt hälsningstal, kraftfullt och anslående, och så afslöts högtidligheten i Gardesmanegen med „Vårt land.“ Kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m. var konsert i Nikolaikyrkan och på eftermiddagen ägde sångtäflan rum, hvarom här ofvan redan nämndes.

Fredagen den 7 juni var egnad förnämligast åt de oundvikliga repetitionerna, om man undantager den mycket talrikt besökta och

lyckade konserten kl. $\frac{1}{2}$ 12—1 på dagen i Brunnshuset af Gardes- och Nylandsbataljons förenade musikkårer. Ena hälften af det gedigna programmet utfördes under ledning af kapellmästaren *K. Sjöblom*, den andra dirigerades af kapellmästaren *A. Leander*.

På lördagen fortforo repetitionerna, men kl. 12,45 tågade samtliga i festen deltagande körer och kapell till Kajsaniemi och ordnade sig där i en väldig rabatt på den mot *Paciistodens* lund sluttande kullen. På sidorna härom samt rundt om bysten samlades människor i tusental. Under fosterländska toner föll sedan täckelset från tonskaldens byst, som junisolen guldbehlänste.

På aftonen var en utomordentligt angenäm *utfärd* anordnad till Högholmen.

Under festens dagar stod föreningens lokal, Södra Magasinsgatan 4, öppen för samtliga medlemmar af andra föreningar A. V., som besökte festen.

Vid ett angenämt „kafferep“ i lokalen söndagsförmiddagen den 9 juni 1895, till hvilket Arbetets Vänners i Åbo sångkör inbjudits och därvid såväl gästerna som A. V:s i Helsingfors kör sjöngo en mängd sånger, uppträdde hr *V. Pettersson* med följande:

Kvåde vid ett kafferep, Arbetets Vänner i Åbo sångkör tillgenadt.

Att sångens konst är gammal, begriper man ju lätt,
när som man vet, att Eva och Adam sjöng' duett.
Det blef en annan visa, när ormen stämde in,
ty han sjöng falskt, kanalen, uti sitt falska sinn'.
När konung Saul var bråkig — ty här han hade fel —
ung David tog sin harpa och sjöng vid strängaspel.
Han sjöng så glada bitar — liksom på varietén —
så Saul blef glad i hågen. Han såsom solen sken.
Ni tror kanske, mitt herrskap, att murar, 'så'na där
som Jerikos, att ramla sig skulle gjort besvär
blott för basunens stötar — nej det ä' inte sant:
det var också vid körsång de ramlade så grant.
Och Väinämöinen gamle, i patalakki klädd
och som med punaparta så rikligt var försedd,
han kunde ändtligt sjunga, så både folk och fän
och jord och himmel rördes af gubbens ljufva skrän. —
Där ser ni huru mäktig som sången ändock är.
Ja, ren vid födseln barnet i sång sin känsla klär.
Och far och mor, de njuta, när som familjens hopp
till solosång sin stämma om natten höjer opp.

Vid vaggan höres mamma sitt lull-lull gnola på;
Att vid den sången somna, det är just — comme-il-faut,
fastän det sen ej passar att vid konserterna
sig ta en lur — som ofta dock skulle smaka bra.
Den älskogsranke svärmarn, som är så fasligt kär,
han finner lilla blomman en dag helt kall och fjär.
Han hittar då på finten att ge en serenad,
och hans belöning blir, ja, nog förstår ni hvad!
Vallflickan höres drilla sin egen melodi,
och hennes kor och oxar instämma däruti;
och sotarn uppå skorsten, han sjunger glad och nöjd:
de »högtuppsatte» hafva också ibland sin fröjd.
Gatläggarn, hvilken dunkar sin »jungfru» uti sten,
han sjunger, fastän rösten ej jämt är klar och ren,
och målarn på sin ställning, han stryker uppåt vägg
och sjunger vid sitt arbete och ler uti sitt skägg.
Ja, man kan rent ut säga, att man förutan sång
knapt lefva kan och andas — ja ej ens dö en gång.
Ja, sångens gudagåfva, nog är den skön ändå
och endast dumt att jag ej den gåfvan kunde få.
Ty kunde jag blott sjunga, jag då en visa kvad,
en lofsång öfver festen vi ha uti vår stad.
en fest, som fört tillsammans så mången sångens vän
till ädelt värf, till täflan, här aldrig skådad än. —
Bland gäster, hvilka kommit att hos oss hälsa på,
är Åbokören säkert den käraste ändå.
Ty aldrig kan en samsång bli bättre än som när
Två körer råkas, hvilka ha samma karaktär.
Två själar och en tanke, två hjärtan och ett slag!
Det borde vara lösen för oss från denna dag.
Må städse vi arbeta på sång och svenskhet god
med varmaste intresse, med aldrig sviket mod.
Ni hufvudstadens »vänners», en hyllning må ni ge
kamraterna från Åbo, som här hos oss vi se,
en kör, som redan visat, att den kan sjunga så
att toner ljufveliga till våra hjärtan gå.

Äfven musikfesten i Helsingfors gynnades af ett härligt väder, liksom hittills alla Svenska folkskolans vänners fester af detta slag. Det vackraste och djupaste minnet från festen fick allmänheten ändå under folkkonserten på söndagseftermiddagen i *Kajsaniemi*.

Det var en både ståtlig och glad anblick det långa tåget af musikkårer med blanka instrument och sångkörer i sommartoaletter, en hvar företrädd af sitt för vinden vajande blåhvita standar, erbjöd, där det i lång utsträckning drog fram genom hufvudstaden,

från gardesmanegen, öfver Kasärntorget, längs Kasärn-, Södra esplanads- och Mikaelsgatorna. I sistnämnda gatas mynning mot Kajsaniemi park sågos redan på långt håll de väldiga dukarna med Finlands vapen svaja för junivindens friska försommarfläktar. Så vidtog på idrottsplanen i parken, prydd med flaggor och den ståtliga sånghallen, den stora folkfesten med härlig sång, skön musik, manligt anslående tal af dr *Axel Lille*, högstämda verser af *Jonatan Reuter* och slutligen den spännande intressanta prisutdelningen. En half timme därpå afblåstes festen med „Vårt land“, som sjöngs med blottade hufvud af den 15,000-taliga folkmassan.

Efter den anslående vackra, fosterländska festens slut tågade Arbetets Vänners sångkör med sitt standar i spetsen under sång till *Alphyddan*, där en enkel kollation var anordnad för körens dirigent, herr *Alarik Uggla*, som samma natt skulle lämna hufvudstaden. Tal höllos under kollationen af körens ordförande, hr *C. O. Nyholm*, och föreningens ordförande, ingenjör *C. E. Holmberg*. Herr Uggla tackade för det honom gifna erkännandet, i det han särskildt påpekade den stora betydelsen af föreningens och körens arbete på klässkilnadens aflägsnande och för jämlikhets-idéns förverkligande.

Då kören om någon timme aftågade från *Alphyddan*, hemförande det vid musikfesten förvärfvade standaret till föreningslokalen, råkade densamma i Kajsaniemi bl. a. direktör *Martin Wegelius*, för hvilken genast gjordes halt och uppstämdes ett niofaldigt „leffel“

Tackande för hyllningen, stälde hr W. sig i spetsen för kören och slog takten till „Jag gungar i högsta grenen“, som nu på hr W:s anhållan uppstämdes invid den aftäktade Paciistoden och klingade mer än vanligt stämningsfullt i den ljusa ljufva juninatten.

Denna lilla enkla episod, stämningsmättad som den var, kvarlefver ännu uti deltagarnes hågkomst, och ett i hög grad anslående minne från denna sommarnattsstund vid Paciistoden har kören i den tjugande vackra *Sylvias* visa N:o 5, tillägnad kören af *M. Wegelius*.

Vid Arbetets Vänner i Åbo sångkörs affärd från Helsingfors kl. 3,10 e. m. den 10 juni närvaro talrika medlemmar af Arbetets Vänner i Helsingfors å bangården. Den afresande kören sjöng å perongen „Så ila vi bort från Finlands strand“ och dess dirigent, magister *A. Rindell*, utbragte ett lefve för Svenska folkskolans vänner.

Dyningar efter sångfesten. Den 10 anlände till Arbetets Vänner ett så lydande telegram från Åbo:

Hjärtligaste tacksägelser för godt, kamratligt, gästfritt värdschap. Lefve våra gemensamma sträfvanden!

Åbokören.

Vidare ankom följande telegram:

St. Petersburg, den 12 juni.

Dirigent *Uggla*.

Helsingfors.

Eder kör, hvilken ledsagade oss till ångaren, och alla andra sångarsystrar och sångarbröder sändes med beundran öfver edra storartade prestationer den hjärtligaste hälsning från

Kollegerna i Liedertafel.

Kören hade tidigare på året, såsom redan en god sed blifvit, den 5 februari med sång uppvaktat vid Runebergsstoden. Vidare sjöng kören med stort bifall under den af „Svenska folkskolans vänner“ för de svenska feriekursdeltagarne anordnade utfärden till Högholmen samt under fiskaresoarén den 4 oktober, vid föreningsmötena, de af kören anordnade samkvämen m. fl. tillfällen.

Mörka moln begynte emellertid åter skocka sig vid körens horisont. Redan i slutet af mars månad tillkännagaf körens värderade dirigent, hr *A. Uggla*, att han önskade afgå från ledarebefattningen på grund såväl af hälsoskäl som af bristande tid. På därom gjord särskild anhållan kvarstod hr. U. dock öfver den ansträngande sång- och musikfesten, men i slutet af september upprepade han på förenämnda grunder sin önskan att få afgå, och vid ett extra möte den

13 oktober såg sig kören äfven tvungen att bevilja afskedsansökningen, hvarefter herr U. tog afsked af kören den 19 oktober, och föreningens styrelse uttalade i en särskild skrifvelse sitt tack för hans osparda möda och de stora förtjänster han inlagt om både föreningslifvet och kören.

Dirigentbefattningen anslogs därefter ledig att ansökas, men ingen sökande anmälte sig, hvarför åt orgelnisten herr *E. Nordbäck*, uppdrogs att tils vidare leda kören, sedan dess förträfflige och sympatiske vicedirigent folkskolläraren *Viktor Allardt* redan på våren lämnat sin befattning för att blifva ledare för Arbetets Vänners i Sörnäs sångkör. Dock ville det icke komma någon egentlig fart i öfning och samsång. Det enande bandet var brustet, och vid mötet den 12 november beslöts körens *upplösning*, åtminstone tils vidare. Herrar *Emil Tötterman* och *Sanfrid Hongell* redovisade inför föreningsstyrelsen för körens ekonomiska ställning, hvilken visade en kontant kassabehållning af 44 mark 62 penni.

Körens *medlemsantal*, som i mars uppgick till 66, hade sedan dess nedgått till 44, nämligen 22 sopraner, 10 alter, 3 tenorer och 9 basister. Körbestyrelsen hade sedan årsmötet sammanträdt 15 gånger och kören har under samma tid haft 49 öfningsmöten.

Om året 1895 sålunda haft att uppvisa glada och hedrande tilldragelser för kören, så var det å andra sidan ett af de mest kritiska för körens bestånd, då medlemmarne funno sig föranlåtne att t. o. m. låta kören upplösa sig mot slutet af året. Dock innan 1895 hunnit leda till ända, sammankallade föreningens sekreterare d. 15 december ett möte, där körens återbildande redan beslöts.

Under år 1896

gick lyckligtvis snart i uppfyllelse den förhoppning föreningens ordförande uttalade, då han vid körens upplösning i slutet på 1895 tackade körbestyrelsen för dess stora möda, förhoppningen nämligen att körens hvila icke skulle blifva alltför lång.

Situationen räddades af bestyrelsen för det stora lotteri, som skulle äga rum den 16 februari till förmån för föreningens kassa. För programmet till lotteriet behöfdes nämligen sång, hvarför nämnda bestyrelse vände sig till hr *Uggla* med anhållan, att han ville sammankalla f. d. medlemmarne af kören och öfva in dem till några sånger för lotteriet. Redan den 11 januari hade den gamla körbestyrelsen sammanträdt för att öfverlägga om sången vid lotteriet, och vid mötet den 15 januari beslöts att kören för detta ändamål åter skulle samlas. Från denna stund kan man sålunda åter tala om Arbetets Vänners i Helsingfors sångkör, hvarför tiden sedan den 12 november egentligen bör betraktas som en välbehöflig ferietid uti körens arbeten.

Under året utgjordes körbestyrelsen af stadsbyggmästaren *Sanfrid Hongell*, ordförande, kontoristen *Paul Huttunen*, sekreterare, typografen *Wilh. Eriksson*, kassör, kontorsbiträdet *Matilda Ahlström*, bibliotekarie, handelsresanden *Aina Mattlin* och typografen *Emilia Sjöblom* samt mekanikern *E. Felin* och tullvaktmästaren *W. Bäckman*.

I lotteriet den 16 februari medverkade kören, såsom tidigare nämnts, och dess prestationer vunno så allmänt erkännande, att detta kraftigt uppmuntrade såväl kör som dirigent herr *A. Uggla* till fortsatta bemödanden. För att emellertid ha ett mål att sträfvä till, beramades af kören en

Konsertfärd till Reval fram på våren. Repetitionerna pågingo sålunda åter med nit och flit, och då pingsten kom med det härligaste väder, gick den åter talrika och välöfvade kören med glada känslor ombord på den för färden förhyrda ångaren — för resten en gammal bekant från Stockholmsfärden 1891 — Jakobstad.

*Kom fly med mig och blif min brud
och hvila ut invid mitt bröst!*

*I fjärran land blif du för mig,
mitt fosterland, mitt hem, min tröst.*

*Men dröjer du, så dör jag här,
och du skall tyst och ensam stå.*

*Ja, äfven i din faders hem
skall du liksom en främling gå . . .*

Denna och andra vackra sånger klingade från den på ångarens däck samlade kören, då fartyget lade ut arla i den strålande klara pingstmorgonen.

Ack, hvad det kändes skönt att få inandas den friska hafsluften! Lif och lust strömmade genom ådrorna, och sång på sång klingade, tils att dirigentens stränga order kom kören att tänka på konserten i Reval och vikten af att icke i förtid anstränga rösterna i den ännu något kalla hafsluften.

Vid ankomsten till den åldriga handelsstaden vis-à-vis vårt Helsingfors söder om Finska viken, skyndade man genast till platsen för konserten, restaurationen uti den präktiga, vida Katarinentalspark. Där repeterades det ett tag för att utröna akustiken uti konsertsalongen, och så begaf man sig ut att skåda på den med anledning af ett väntadt storfurstligt besök rikt flaggsmäckade staden.

Sedan middag intagits här och hvar på restauranterna, de flesta dock i Katarinenthal, samlades sångare och sångerskor till konserten. Men äfven allmänheten kom i stora skaror, och då kören trädde upp på estraden, kunde den glädja sig åt en fullbesatt salong. Publiken syntes nästan uteslutande tillhöra den tyska eller skandinaviska befolkningen i Reval; men äfven många ryska militärer syntes i salongen. Och snart hade åhörarene klart för sig att det var en kör af framstående slag som konserterade. Alt starkare ljödo applådsalvorna, och sist steg förtjusningen till formlig hänförelse. Och när konserten efter alla bisseringar äntligen var slut, sågs det tydligt på publiken, att den var belåten.

Då kvällen var ännu föga liden, fortsatte en del körmedlemmar att taga den ålderdomliga, intressanta staden i betraktande — den nybygda moderna delen hade föga af intresse att erbjuda — medan andra deltagare i sångarfärden slog sig ned på restaurationsaltanen i Katarinenthal och njöto af den härliga utsikten öfver det lugna i aftonsolen glimmande hafvet. Småningom samlades här alt flere körmedlemmar, och „innan man viste ordet af“ klingade en sång, genast mottagen af publiken med de mest välvilliga applåder. Detta var början till en friluftss extra konsert, som fortsattes ända till dess man måste bryta upp för att åter gå ombord. Klockan 12 på natten skulle afresan ske.

Under lifliga hurrarop och afskedsviftningar från den på hamnbron tätt packade hopen afskedstagande revalsbor lade „Jakobstad“ äfven ut vid midnattstid.

*Jag är född på det gamla Englands kust,
där de stolta skutor gå,
och en stolter sjöman var min lust
från jag blott var sjutton år.
Första gången reste han ombord,
kyste han mig öm och huld.
Och han sade vänligt dessa ord:
„Du är alt mitt hjärtas guld.
O, Susanna, gråt icke för din vän;
blif mig alltid siädse trogen tils jag kommer hem igen!“*

Denna och andra sånger klingade från däck, och slutligen „Nu ila vi bort“, då ångaren begynte glida hän i den skymmande natten. Kl. 5 tiden på morgonen voro alla åter hemma i Helsingfors med de angenämaste minnen af färden. Att äfven konserten varit lyckad erfors af den revalska tidningsprässen, som uttalade sig på ett högst smickrande sätt angående körens prestationer och dirigentens ledareförmåga.

En folkkonsert gafs af kören i Brunnshuset före Revalsfärden. Om denna konsert skref märket *K. (Karl Flodin)* i Nya Pressen bl. a :

Väderleken var kylig och lockade ej till besök af en friluftskonsert. Emellertid hade en publik af något mera än 200 personer samlat sig ute på verandan och å planen framför sommar-teatern, där kören uppträdde. Det synnerligen lifvade och varma bifall, som kom sångprestationen till del, var i allo välförtjänt. Arbetets Vänners sångkör bevisade med detta sitt senaste uppträdande, att den fortfarande beflitat sig om att uppehålla den ärorika ståndpunkt den intagit bland amatörkörers af liknande art; ja, än mer, kören har så till sammansättning som med afseende på prestationernas gedigenhet ytterligare gjort vinningar. Utan att här uppehålla oss vid utförande af någon enskild programsång — hela programmet sjöngs lika förträffligt — konstatera vi endast att kören höll sig utmärkt i ton, att sopranerna klingade friska och klara, alternerna distinkta samt tenorer och baser ovanligt fylliga och mjuka. I all synnerhet framstod basen genom sin mäktiga och afrundade klang. Kören „textade“ förträffligt; i *Södermans* friska, originella „Og jeg vil hae mig en hjertenskjaer“ förnams, trots det snabba tempot, hvartenda ord.

På fina och musikaliskt gjorda nyanseringar var ej heller brist. Med ett ord: Arbetets Vänners sångkör uppträdde synnerligen till sin fördel vid denna konsert, och man kan med skäl lyckönska såväl kören som dess skicklige och intresserade ledare hr *Alarik Uggla* till den vackra framgången.

F. B. K:s musikkapell, anfördt af hr *Vendelin*, alternerade med kören, i det kapellet exekverade särskilda populära musiknummer, hvilka med rätta tillvunno sig lifligt bifall. Minst lyckligt producerade sig musikkapellet i ackompanjemang till finalen ur Kung Karls jakt och till Björneborgarnes marsch. Samvärkan af musiken och körens sång var emellertid äfven i dessa fosterländska sånger af god effekt.

I *Dannströms* körkomposition „Stjärnan“ uppträdde som solist hr *C. F. Nyberg*. Sedan vi senast hört hr N. har hans tilltalande vackra tenor vunnit i fyllighet och styrka.

En konsert gaf kören i början af december uti Brandkärs-huset under medvärkan af operasångaren signor *Cokinis*. Konserten var lyckad äfven i så motto att det ekonomiska resultatet däraf var godt. Åt hr *Cokinis* öfverlämnade kören sedermera som en gärd af tacksamhet en silfverbägare med inskriften: At signor *Cokinis* af Arbetets Vänners i Helsingfors sångkör.

En manskör bildades den 10 oktober af körens manliga medlemmar, på förslag af hr *Uggla*. Kören uppträdde första gången offentligt under ofvannämnda konsert i Brandkärshuset.

Kören har dessutom medvärkat till programmet vid fiskaresoarén den 2 oktober, vid nyktershetsföreningen Balders och F. B. K:s soaréer, vid föreningens möten och samkväm, vid körens egna klubbaftnar, anordnade i föreningslokalen o. s. v.

Kören förärade under året på förslag af hr *S. Hongell* åt Gamla-karleby ungdomsförenings sångkör sina samtliga nyare noter, emedan känt var att nämnda sångkör led brist på lämpliga musikaler.

Likaså förärade kören af samma anledning exemplar af sina noter åt en af folkskolläraren *Karl Hildebrand* ledd svenskspråkig sångkör i Pyttis.

Som vicedirigent tjänstgjorde under våren folkskolläraren *A. Reiman* och under hösten byggmästaren *J. Jefremow*.

Körens medlemsantal utgjorde 59, nämligen 21 sopraner, 11 alter, 14 tenorer och 13 baser.

Under året hade kören hållit 76 öfningsmöten och körbestyrelsen sammanträdde 16 gånger.

Ehuru året 1896 begynte under alt annat än glada utsikter, har körens värksamhet under detsamma såsom häraf synes varit dock skäligen liflig.

Under år 1897

utgjordes körbestyrelsen af dekoratören *Oskar Sjögren*, ordförande, typografen *Emil Tötterman*, v. ordförande, kontoristerne *Artur* och därefter *Viktor Höckerstedt*, sekreterare, *F. Holmgren*, kassör, kontorsbiträdet *Matilda Ahlström*, bibliotekarie, maskinritaren *Kasimir Åkerberg*, bibliotekarie särskildt för manskören, kontorist *Paul Huttunen* samt fröknarna *H. Rönnerberg* och *H. Stjerlund*.

Den förnämsta tilldragelsen i körens lif under detta år var onekligen dess deltagande uti

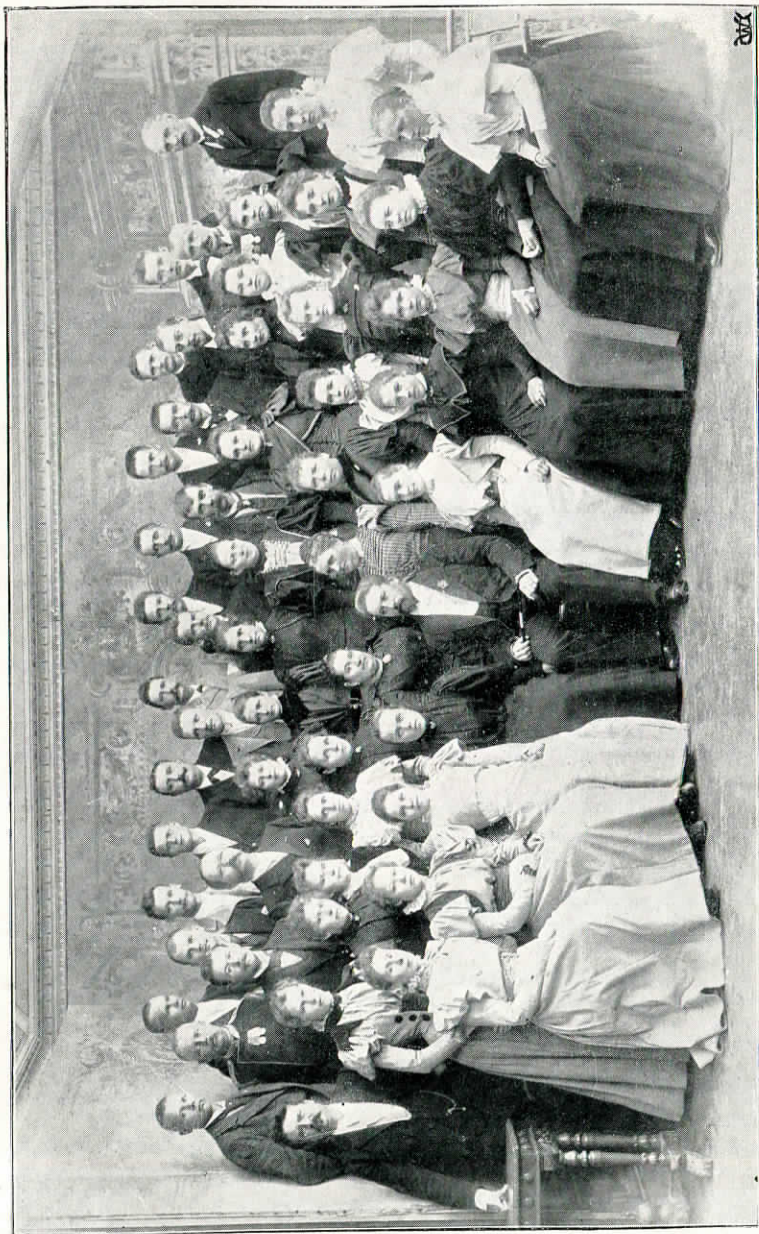
Sång- och musikfesten i Åbo,

den tredje i ordningen, af Svenska folkskolans vänners sång- och musikfester samt tillika den förnämsta af dem hvad de aktivt medverkande beträffar. I densamma togo såväl moderföreningens som filialernas körer en synnerligen hedrande del såsom af det följande närmare framgår.

Abo-resan.

*Ädlaste mål
oss lyser på vår bana*

Strålande solsken, sommarluft rådde, då extra tåget till Åbo kl. 10,5 f. m., torsdagen den 17 juni 1897 lämnade, fullpackadt med sångfestresande, perrongen i Helsingfors och ångade af mot Åbo. Akademiska sångföreningen, som följde med, stämde upp „Dåne liksom åskan bröder“ och Järnvägens musikkapell blåste en marsch. Atskilliga körer och hornkapell anslöto sig under färden till tåget, redan vid Loimijoki mötte marskalkar från Åbo, lämnande nödiga förhållningsorder och kl. 6,35 e. m. skedde ankomsten, en half timme försenad, till Aurastaden. Företrädde af marskalkar tågade

ARBETETS VÄNNERS SÅNGKÖR
1897.

körer och kapell till sina kvarter, där emellertid det medgafs endast ett ögonblicks rast, och så i stormmarsch till repetitionerna, hvilka börjat redan kl. 6.

Efter slutade repetitioner inbjödos samtliga föreningar A. V:s körer till Arbetets Vänners i Åbo präktiga, rymliga lokal i stads-huset. Välkomnade af älskvärda värdinnor och värdar, förplägrades de talrika gästerna på bästa vis, och föreningens ordförande, redaktör *John Hedberg*, hälsade gästerna välkomna i ett anslående tal, utmynnande i ett „leffe“ för fosterlandet. Därpå sjöng A. V:s i Åbo kör en mängd anslående sånger under ledning af magister *A. Rindell*.

Följande dag, fredagen den 18 juni, afgick det ofantliga tåget af sångkörer och musikkapell till den anslående vackert prydda, rymliga och synnerligen lämpliga festplatsen på Idrottsplanen, där redaktör Hedberg höll hälsningstalet och „Vårt land“ sjöngs af 6,000 personer. Så följde täflingarna, som pågingo ända till half 10 på kvällen.

Om resultatet af täflingarna skrifver märket *Strix* i *Hufvudstadsbladet* den 20 juni 1897 bl. a.:

På den korta tiden af två år, sedan sångfesten i Helsingfors ägde rum, ha våra svenska körer gjort ett uppsving af det mest aktningssvärda och glädjande slag. Deltagarnes antal har fördubblats och prestationerna ha nått en förvånande jämnhet och musikalisk gedigenhet. Vid gårdagens täflan förekommo inga absolut underhaltiga prestationer, en högst ringa procent kan sägas hafva stått under medelmåttan. De flesta voro goda, delvis utmärkta prestationer. Äfven hornkapellen hade att uppvisa vackra resultat af ett hängifvet arbete.

Då man bevittnar den entusiasm och hängifvenhet, hvarmed sångens och musikens förädlande konst omfattas i våra svenska bygder och huru från sångfest till sångfest ett allt större antal föreningar rycker in under fanorna och huru prestationernas musikaliska värde är i ett jämt och snabt stigande samt att allmogekörer kunna deltaga äfven i sånger, hvilkas utförande för några år sedan med sådana krafter varit absolut omöjligt, då värmes hjärtat af glädje öfver vårt folk, och med skalden kan man förtröstansfullt utbrista: „Än kommer dag, än är ej allt förbi“ — för vårt svenska språk och vår fäderneärfda kultur.

Kom så på söndagen den 20 juni den stora *sångfesten* med klockringning och sång vid domkyrkan, Suomis sång och lefverop

vid Brahestoden, Vårt land vid Porthans staty, festkonsert för 12,000 åhörare, festtal af lektor *Gustaf Cygnæus* och slutligen *prisutdelningen*, den mest ärofulla för Arbetets Vänner från Helsingfors, i ty att Arbetets Vänner i Tölö kör tog *första* priset för blandade körer, medan det andra vanns af *A. V:s* i Sörnäs kör. *Första priset* för manskörer tilldelades åter *A. V:s* i Helsingfors manskör, medan fruntimmerskören kunde ernå endast andra priset för kvinnokörer, emedan någon medtäflare icke fans.

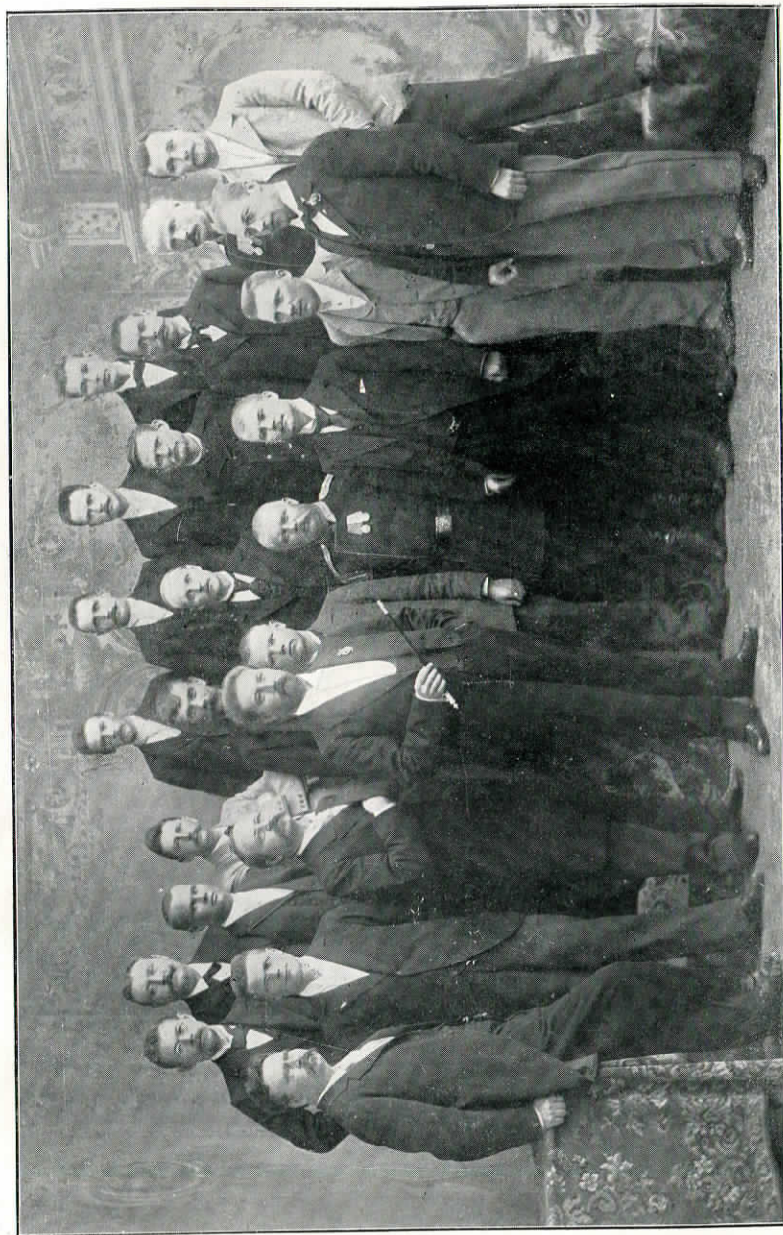
Hela gamla Åbo hade klädt sig i rik flaggskrud, och en hög fosterländsk stämning rådde dagen igenom, nående sin spets vid den stora folkfesten. De vid festen vunna första prisen utgjordes af guldlyror med Åbovåpen äfven i guld och blå emaljering.

Afresan från Åbo skedde kl. 1 på natten mot måndagen den 21 juni. De talrika sångens vänner, som körerna förskaffat sig i Åbo, samlades i stationshuset och på perongen för att taga afsked af gästerna från Helsingfors. Härvid blef körens dirigent, operasångaren *A. Ugglå*, föremål för ovationer, hvarpå „Hör oss Svea“ utfördes under ledning af Sörnäskörens dirigent hr *F. Reitz* samt bravorop från publiken. Innan afresan måste Helsingforskörerna utföra ännu många sånger, bland hvilka Björneborgarnes marsch väckte stormande hurrarop. Från kupeerna sjöngs slutligen „Så ila vi bort“ under ihållande hurra- och lefverop från Aboborna.

Då tåget kl. 8,45 på måndags morgonen inkom till Helsingfors station, inväntades körerna af ett antal föreningsmedlemmar, hvilka framförde föreningarnas tack och lyckönskningar för de vunna framgångarna. Efter att hafva tagit afsked af hvarandra, tågade körerna med sina standar och de mest uppmuntrande soliga minnen af Åbofärden till sina föreningslokaler.

Musikfesten i Åbo hade altså varit för kören af största betydelse. Redan på hösten 1896 begynte nämligen öfningarna för densamma och den föranledde icke blott att de manliga körmedlemmarne sammanslöto sig till en manskvartett utan ock att den 9 april en *fruntimmerskör* bildades af kvinliga körmedlemmarne.

Afbildningar af Åbokörerna, såväl den samfälda som särskildt mans- och fruntimmerskören, ingå äfven i denna minnesbroskyr.

ARBETETS VÄNNERS SÅNGKÖR 1897.

Första pristagare bland manskörer vid *Sång- och musikfesten i Åbo sommaren 1897.*

En monsterkonsert gafs före affärden till Åbo af kören jämte Sörnäs- och Tölöfilialens sångkörer i Gardesmanegen, där en tusentalig publik hade samlat sig. Konserten var altigenom lyckad och körerna, anförda turvis af de tre dirigentera, herrar *Alarik Ugglä*, *Frans Reitz* och *Adolf Kronström*, skördade ymnigt och välförtjänt bifall.

En gemensam konsert gäfvö moderföreningens ofvannämnda tre körer den 26 september i Brandkårshuset. Programmet var i hufvudsak detsamma storslagna, som utfördes vid den minnesrika sångfesten i Åbo. Vid konserten biträdde med sitt musikkapell vid ackompanjemang på ett förträffligt sätt kapellmästar *A. Apostol*. Konserten var altigenom lyckad och bifallet det lifligaste. Körerna måste sålunda sjunga alla nummer da capo. Äfven kritiken var huld.

Kören får en ny hedersledamot. Den 27 november hade kören till en kollation i föreningslokalen inbjudit musikdirektören *Martin Wegelius*, den för kören och den svenska sången i Finland så varmt intresserade kompositören, författaren till så många anslående vackra tondikter och arrangemang, som af kören och andra svenskspråkiga körer i Finland utförts. Till den af kören vid tillfället hos hedersgästen gjorda anhållan, att han ville blifva körens hedersledamot, biföll hr W. benäget, hvarvid åt honom öfverlämnades körens sängarmärke i guld.

Kören uppvaktade för öfrigt, likasom senaste år, med sång vid Runebergsstoden den 5 februari och vid Alexandersstoden den 29 april, medverkade åter vid föreningens *julfest* för barn i brandkårs- huset samt vid fiskaresoarén den 2 oktober och under gudstjänsten vid landtdagens både öppnande och avslutande i Nikolaikyrkan äfvensom uppträdde med sång vid F. B. K:s soaré den 7 mars, vid föreningsmötena och samkvämen i föreningslokalen, m. m.

Kören förärade äfven under detta år diverse noter åt Arbetets Vänners i Viborg och Arbetets Vänners i Pyttis sångkör, hvarjämte kören prydt föreningslokalen med sina tvänne smakfullt inramade diplom, vunna vid sångfesten i Åbo. Äfven med de från tidigare sångfester hemförda diplomerna samt med flere taflor af kören under olika perioder har föreningens samlingssal förut blifvit dekorerad.

Utfärder anordnades af kören under sommaren till Degerö—Uppby, där kören tack vare hr *C. O. Nyholms* gästfrihet och goda arrangemang tillbragte en angenäm dag i det gröna, och annan dag jul i slädar till Hoplax.

Som vicedirigent tjänstgjorde under förra delen af året byggmästaren *J. Jefremow* och under den senare musikern, komponisten *Harald Hedman*.

Körens medlemstal utgjorde 51 personer: 18 sopraner, 10 alter, 10 tenorer och 13 baser.

Under året har körbestyrelsen sammanträdt 16 gånger och kören haft 78 öfningsmöten.

Äfven detta år var således rikt på värksamhet och lifvet inom kören gestaltade sig omväxlande nog.

Under år 1898

utgjordes körbestyrelsen, utom dirigenten, af maskinritaren *Kasimir Åkerberg*, ordförande, kontoristerne *V. Höckerstedt*, sekreterare, *O. Holmgren*, kassör, samt typografen *E. Holländer*, v. ordf., handelsbiträdet *E. Holmström*, postiljonen *K. Vainikainen* och litografen *E. Vesterlund* äfvensom kontorsbiträdet *Tilda Ahlström*, bibliotekarie, samt butikbiträdena *Hilma Rönnberg* och *Olga Snellman*.

Från körens värksamhet under året är att anteckna medvärkan såsom förut under åren vid föreningens *barnfest* i Brandkårshuset, där kören uppträdde ej blott under de smås julfröjd med härför lämpliga sånger utan äfven under den på barnfesten omedelbart följande julsoarén för de vuxna, då kören sjöng flere af de bästa numren från sin repertoar. Likaså uppvaktade kören d. 5 februari med facklor och sång vid Runebergsstoden.

Vidare bidrog kören väsentligt till programmet vid det till förmån för föreningens allmänna fond d. 13 februari föranstaltade stora *lotteriet* i societetshuset. Vid soarén medvärkade nämligen samtliga A. V:s sångkörer i Helsingfors, utförande under hr *A. Ugglas* insiktsfulla ledning en del af det högst intressanta programmet vid musikfesten i Åbo. För sångerna skördades än en gång det lifligaste bifall.

ARBETETS VÄNNERS SÅNGKÖR 1897.

Andra pristagare bland damkörer vid Sång- och musikfesten i Åbo sommaren 1897.

Lotterisoaréns hufvudnummer var emellertid uppförandet af den alltid lika gärna återsedda populära sångpjesen „En söndag på Amerger“, i hvilken nästan alla de uppträdande tillhörde moderföreningens kör.

En konsertresa företogs äfven denna vår till Borgå, där kören sjöng med ganska god framgång.

En rekreationsutfärd af det mest angenäma slag ägde under sommaren rum till det i en lummig lund inbäddade *Hallonäs* på Drumsö. Tack vare några där bosatta manliga kör- och föreningsmedlemmars treffliga arrangemang och stora gästfrihet, blef det en härlig vistelse i naturens sköte vid det svalkande hafvets strand. Under sång och tal, lekar och dans förledo dagens stunder från arla till särila, då återfärden i den sköna lugna kvällen skedde i ång- och segelbåtar, och „sången den for öfver vågen“:

*O, kom med mig i stjärneglans,
ljufva, o kom med mig!
Lätt gungar vid aftonfläktens dans
min julle på böljans stig.
Nu börja glädje och kärlek sin fest.
ljuf, bländande, glansfull och kort!
Nu ljuder sången som varmast och bäst
och smyger med hjärtat bart.
O, kom med mig i stjärneglans,
ljufva, o kom med mig!
Lätt gungar vid aftonfläktens dans
min julle på böljans stig.*

Kören uppträdde för öfrigt med sång vid fiskaresoarén, anordnad i början af oktober, uti Brandkårshuset, liksom vid samtliga föreningsmöten och af föreningen i dess helhet eller af kören anordnade samkväm i föreningslokalen. Särskildt må härvid framhållas invigningen af föreningens lokal, Annegatan 26, då kören bl. a. utförde „Hör oss Svea“.

Året 1899

ingick mindre förhoppningsfullt för kören än måhända något annat under hela decenniet. Vid körens årsmöte den 28 januari 1899 af-

gingo icke blott dirigenten, hr *Alarik Uggla*, utan äfven flere medlemmar af kören, „hvarför densamma sedan dess varit utan ledning“, heter det i föreningens årsberättelse, trykt i april 1899. Under denna höstetid i körens lif, klingade mången sångare i hågen de stämningsfulla tonerna, satta af *Karl Flodin*, till:

*Det är så tyst i skogen.
De somnat sång och sus;
ur granens mörka galler
syns knapt en stjärnas ljus.*

*Men snabba ringslag hör jag
ur rymden, Gud vet hvar,
utaf en fågelskara,
som bort mot söder drar.*

*Hur ofta i mitt sinne
var det i höstkväll så:
så tyst, så mörkt och knappast
en stjärna eller två!*

*Men ack, jag mins, där sunkt sig
liksom en dröm ibland,
en vacker dröm om ringar,
som nå till bättre land.*

Då sångkören emellertid alt sedan föreningens stiftelse omfattats med lifligaste intresse af Arbetets Vänner i Helsingfors, gjorde saknaden af densamma sig genast gällande, hvarför redan dagen efter ofvannämnda tilldragelse de för sångkören intresserade föreningsmedlemmarne voro af föreningens ordförande sammankallade till öfverläggning med anledning häraf. Då vid detta möte förklarades, att de flesta medlemmarna i kören voro villiga att kvarstå i densamma, om blott dirigent anskaffades, uppdrogs åt ordföranden, ingenjören *C. E. Holmberg*, att underhandla med tre på förslag till dirigentskapet af mötet uppställda kandidater.

I föreningens årsberättelse heter det, på tal om ofvanstående:

„Sången har i alla händelser visat sig äga så stor makt inom föreningens lif, att vi kunna vara förvissade om sångkörens snara återinträdande i lif och värksamhet.“

Kören hade emellertid i årets början redan medvärkat till programmet vid föreningens sedvanliga barnfest i Brandkårshuset samt till sången vid landtdagens öppnande, och ej håller saknades körens sång vid Runebergsstoden den 5 februari.

Emil Leander

Dirigent: februari 1899 —

Situationen under den senast nämnda kritiska tidpunkten i körens lif räddades åter en gång af en lotteribestyrelse. För inöfning af sången till det under våren 1899 beramade lotteriet till förmån för föreningens kassa lyckades man nämligen vinna körens redan vid dess stiftelse bepröfvade dirigent, dr *Emil Leander*, hvilken visserligen till en början åtog sig uppdraget endast att inöfva kören för det stundande lotteriet, men sedermera i alla fall kvarstått som ledare till den dag i dag är. Det till vår-vintern beramade lotteriet måste till följd af de allmänheten nedstämmande tilldragelserna i vårt land framskjutas till hösten, då det ägde rum den 7 och 8 oktober i societetshuset, och kören, som en gång lofvat uppträda vid detsamma, höll sig för detta ändamål fortfarande tillsammans. Under dr *Emil Leanders* ledning sjöng kören äfven flere gamla och nya sånger vid nämnda lotteri, och hoppet om återvaknande af dess lifskraftiga värksamhet hade således icke svikit.

Vid medborgerliga festen för senator *L. Mechelin* den 24 november i Societetshuset, då den fräjdade statsmannen och populäre patriotén hyllades på sin 60-års dag, deltog äfven kören på föreningens vägnar i hyllningen genom att uppvakta jubilarén med sång under ofvannämnda bankett. Sedan kören sjungit flere fosterländska sånger i societetshussalongens förrum för den tillmöteskomne senatoren, framförde föreningens ordförande, ingenjör *C. E. Holmberg*, Arbetets Vänners lyckönskan och höjde ett niofaldigt „lefve!“ för senatoren. I lefveropen instämde kören kraftigt, och senatoren tackade, vältaligt som alltid, föreningen och kören för den honom bragta kärkomna hyllningen.

Kören uppträdde vidare vid tvänne klubbaftnar i föreningslokalen, vid en af dr Leander anordnad konsert för välgörande ändamål uti Brandkårshuset samt vid Maskinistföreningens i Finland lotteri i Studenthuset. Slutligen anordnade äfven kören en lyckad soaré i föreningslokalen, hvarjämte må tilläggas att den biträdde vid landtdagens afslutande i Nikolaikyrkan.

Körbestyrelsen utgjordes under året af värmästaren *C. O. Nyholm*, ordförande, typografen *Emil Holländer*, vice ordförande, kontorist *E. Holmström*, sekreterare, kontorsbiträdet *Tilda Ahlström*, bibliotekarie, typografen *Emelie Sjöblom*, kassör, samt kontorsbiträdet *A. Henriksson* och kontoristen *Frans Holmgren*.

Den kritiska tiden i körens lif kunde sålunda betraktas som öfverstånden.

*När molnen sig skocka, när luften käns kvaf
och när det mörknar ibland uppå färden,
som en fläkt från det friska, det fria haf
käkt storma vi ut i världen . . .*

År 1900

vidtog med en konsert på själfva nyårsdagen, hvilket sålunda lofvade godt för värksamheten under året:

Om denna nyårsdagkonsert, som hölls i Brandkårshuset, skriver Hufvudstadsbladet den 3 januari bl. a.:

Kören var vid förträfflig disposition och sjöng — i betraktande af den korta tid den nu stått under ledning af dr *Emil Leander* — anslående väl. Den utmärkta nyanseringsförmåga kören under sin framstående dirigents ledning redan vunnit framstod isynnerhet uti *F. Mendelssohns* melodiosa „Tre folkvisor“. Den raskhet och kläm kören förstår att inlägga i sången äfvensom dess redan förvärfvade förträffliga uttal af texten framstodo åter i de tre af *M. Wegelius* synnerligen värkningsfullt arrangerade nyländska folkvisorna „Ensam“, „Sjömansbruden“ samt „Se god afton och god kväll“, hvilka två sista sångers charmanta utförande tog publiken formligen med storm. De tre folkvisorna måste på publikens begäran genast bisseras. Detta blef fallet äfven med konsertens piece de resistance, *K. Flodins* komposition „I sommarnatt“ — — —

Den goda sammansättning kören nu synes äga gjorde utförandet mera fulländadt än då vi tidigare hörde den poetiskt vackra kompositionen. Solot utfördes af herr *A. Ugglä*, som var vid god röst samt sjöng varmt och sympatiskt, medan kompositören själf skötte ackompanjemanget.

Konserten var ett godt bevis på hr *Emil Leanders* dirigenttalang, och vi hoppas, att kören länge må komma i åtnjutande af denna ledning, som utan tvifvel engång skall göra Arbetets Vänners kör till en elitkör af hög rang.

Vid *urtima landtdagens öppnande* och avslutande biträdde kören vid sången i Nikolaikyrkan, likasom tidigare vid föreningens barnfest i Brandkårshuset och vid sånguppvakningen den 5 februari vid Runebergssoden.

Körens medlemsantal har under året växlat mellan 30 och 50 personer. En mängd äldre medlemmar, isynnerhet från sopran-, alt- och tenorstämmorna, har afgått och många nya krafter intagits i deras ställe, något som naturligtvis mycket ökat och försvårat körens arbete, då äfven förut sjungna sånger ånyo fordrat en noggrann inöfning. Under dirigentens dr *Emil Leanders* nitiska och skickliga ledning ha vackra resultat det oaktadt vunnits.

Vid *Hosianna-sången* första söndagen i advent medvärkade kören i Nikolaikyrkan, likasom den för öfrigt under årets lopp uppträdde med sång vid föreningens möten, soaréer och klubbafnär.

Körbestyrelsen utgjordes under året af värmästaren *C. O. Nyholm*, ordförande, dekoratör *O. Sjögren*, v. ordförande, typografen *E. Holländer*, sekreterare, kontorsbiträdet *A. Ahlström*, kassör, typografen *H. Reiman*, bibliotekarie, och litografen *E. Westerlund*.

Under året har körbestyrelsen sammanträdde 28 gånger och kören haft 66 öfningsmöten.

Värksamheten inom kören synes sålunda återkommen i de gamla gängorna.

Årtiondet fullt.

*Hur härligt sången klingar
på älskadt modersmål . . .*

Med år 1901 fylde sångkören sitt första årtionde. Det uppdrogs därför åt den tidigare nämnda bestyrelsen för år 1900 att, förstärkt med

fruarna *H. Sjögren, I. Schneider* och fröken *Gertrud Forsström* samt herrar *Ahlström, Ekman, Höglund* och *Rignell* att ombesörja firandet af körens tioårsminne med tvänne festkonserter och en minnesfest i april månad. Med anledning häraf utfärdades inbjudning till f. d. körmedlemmar att medvärka vid tioårsfestkonserterna. Icke mindre än 42 f. d. körmedlemmar antogo denna inbjudan, så att den ordinarie kören, förstärkt med dessa, steg till 90 personer. Och beslöts att en del af programmet vid dessa konserter skulle utföras af denna förstärkta kör, en annan del åter af den ordinarie kören, hvilken sistnämnda emellertid redan Nyårsdagen konserterade i Brandkårs-huset. Om denna konsert skref märket A. U. (*Atarik Ugglå*) i Hufvudstadsbladet bl. a.:

Arbetets Vänners sångkör gaf nyårsdagen kl. half 6 e. m. en konsert i Brandkårshuset, som hade varit i allo lyckad, blott åhörarskaran varit så talrik som prestationerna voro förtjänta af. Under sin bepröfvade dirigents, dr. *E. Leanders* ledning sjöng kören nyansrikt och med god sammanhållning samt berömlig slagfärdighet. Hade blott sopranerna alltid förmått fullt hålla upp tonen, så hade ännu mindre funnits öfrigt att önska. Den svåra akustiken för tillfället torde dock hafva försvårat intonationen i icke ringa grad. Af programmet framhålla vi det anslående vackra återgifvandet af *Flodins* intressanta sång „Hvem styrde hit din väg“, *Sörensens* „Lemmen muisto“, *Flodins* fordrande arrangemang „Tuoll' on mun kultani“ och *Södermans* alltid gärna hörda „Ett bondbröllop“, *Schumanns* „Smeden“ hade tordrat större flykt och rytmisk skärpa och i *Lindblads* „Stridsbön“ hade man gärna sett att den diletantiska godtköps effekten med det fortissimo framskrikna „Hör den bön“ etc. hade bortlämnats. *Faltins* varmt kända „Bön för Finland“ till pianoackompanjemang sjöngs med kraft och värma. Ackompanjemanget handhades omsorgsfullt af hr *H. Schneider*. Applåderna föllo kraftiga och tätta, och fem sånger måste bisseras. Öfver programmet sjöngs *Hagfors'* „Modersmålets sång“, som måste gifvas da capo.

En konsert med samma program gaf kören den 20 januari. Om densamma skrefs i Hufvudstadsbladet bl. a.:

Arbetets Vänners sångkör konserterade i går kl. 1/2 6 e. m. uti Brandkårshuset för en publik, som denna gång fyllt salongen till sista plats. — — —

Professor *R. Faltin*, som öfvervar konserten, tackade efter dess slut i artistrummet kören och dess ledare för det präktiga utförandet

speciellt af „Bön för Finland“. Dr *E. Leander* utbragte med anledning häraf ett niofaldigt „leffe!“ för musikveteranen.

Då kören senare på aftonen uppträdde med sång under Arbetets Vänners möte, uttalade föreningens ordförande hennes erkänsla för den lyckade konserten åt kören och dess framstående dirigent dr. *Emil Leander*.

Kören uppträdde åter vid föreningens redan sedvanliga barnfest trettondagen samt vid den af föreningen anordnade Runebergsfesten den 5 februari. Den sedvanliga uppvaktningen vid skaldestoden inställdes denna gång på anmodan af polismyndigheten. Äfven om deltagande i Svenska folkskolans vänners till sommaren beramade sångfest hade kören gladt gifvit sitt löfte, ehuru dess infriande icke nu mera behöfver komma i fråga, sedan öfverhettigt tillstånd till festen icke erhållits. Sången klingade emellertid kraftigt vid körens ofvannämnda

Festkonserter, af hvilka den ena ägde rum i Brandkårshuset torsdagen den 11 april 1901 för en glest besatt salong.

Om resultatet af konserten skref märket „Bis“, den mångårige musikkritikern, musikern och musikaliehandlanden *K. F. Wasenius*, i Hufvudstadsbladet för den 12 april bl. a. följande:

Konserten af Arbetets Vänners sångkör d. 11 dennes gestaltade sig till en ny triumf för kören och dess ledare dr. *E. Leander*. Till sina vokala resurser presenterade sig kören fördelaktigt såväl den förstärkta som den mindre, den egentliga, prydd af goda om ock ej precis briljanta sopraner, kraftiga basar och påpassliga mellanstämmor. Med framstående förmåga ledde dr. Leander kören, behärskande densamma ej blott till sammanhållighet och precision, utan äfven eldande den till lif och värkningsfulla ansatser. En af dr. L:s stora förtjänster som dirigent är ytterligare den rikedom på verkligt fina, välträffade nyanser, hvartill han förmår bringa kören, nyanser fyllande det musikaliska skönhetsmåttets lagom, så att uttrycket får verkligt lif samt karaktär, men ej slår öfver i toma effekter. Då jag anser mig lika skyldig som villig att göra dirigenten dessa erkännanden, falla de hedrande äfven på kören för sådana vackra musikaliska vittnesbörd från dess sida, angifvande en i sanning berömvärd ståndpunkt för denna, hvilken jämte sin ledare också hedrades med lifligt bifall efter hvarje nummer. — — — Konserten kvarlämnade ett vackert och varaktigt minne.

Efter körens andra festkonsert skref samme kritiker i Hufvudstadsbladet bl. a.:

Arbetets Vänners sångkör har med dessa konserter visat, att den nu intager en musikalisk ståndpunkt, som berättigar densamma att medräknas som en viktig faktor i vårt musiklif. Den har på ett glänsande sätt fullgjort sitt musikaliska prof. Den skall äfven i annat afseende fylla sin uppgift — utåt, att värka förädlande med musikens makt och i mulna dagar sjunga folket tröst och mod. Mätte den uppoffring af en del af aftenens sparsamma hvilotimmar, körens medlemmar egnat den goda saken, sporra till fortsatt efterföljd och den framstående kören länge få värka i det sköna och ädla rike för medborgare och medborgarinnor.

Med ett vackrare erkännande åt kören än det ofvanstående af en med musiklifvet i hufvudstaden och hela landet synnerligen förtrogen musikaliskt bildad person och musikkännare kunde dessa minnesanteckningar icke gärna afslutas. Dock hafva vi att ännu tillägga några ord om

Dödens skörd bland körmedlemmarna under de gångna tio åren.

*Snabba äro lifvets stunder —
liksom toner de förklinga*

Tidigast under perioden drabbade skördemannens lie fru *Ida Kjöldman* (född *Hedelius*), som tillhört kören med nit och intresse från dess början och sedermera ingick äktenskap med modellsnikaren *A. Kjöldman*, hvilken i egenskap af bas tillhört kören under dess tre första händelserika år och den förstärkta kören af år 1901.

Några år därpå borttryktes en af körens mest pålitliga och intresserade tenorer, urmakaregesällen *Oskar Wickström*, som vunnit allmän sympati bland kamraterna. Vid hans liksom vid den närmast honom i döden följande körmedlemmen, den i sin ungdomsvår borttrykte mekanikern *Leopold Henrikssons* graf tolkade kören i sång sin smärta och sin saknad, och nedlades på griftekullarne på körens vägnar vackra minneskransar.

Till de tysta boningarna i grafven följde därefter närmast tenoren, kontoristen *Viktor Grahn*, äfven han skördad i lifvets vår, läm-

nande bl. a. en sörjande fästmö inom kören. Ifrig idrottsutöfvare, omkom han vådligen under en kanotfärd från Helsingfors till Drumsö.

Offer för ett svårt inre lidande, blef den, som närmast efter sistnämde gick hädan ur körens led, *Abbe Reiman*, folkskollärare och körens vicedirigent.

Rikt begåfvad i musikaliskt afseende och utrustad med en behaglig tenorstämman samt dessutom af ett vinnande väsen, punktlig och pålitlig, var *Abbe Reiman* en af körens mest värderade medlemmar. Till hans graf, redd i fosterbygdens sköte i östra Nyland, sände kören som en sista hälsning till den saknade, allmänt afhållne medlemmen en vacker minneskrans.

Kom så turen att kallas hädan till kontoristen *Gustaf Dufva*, en präktig andra bas och mycket intresserad medlem af kören alt från dess stiftelse. Särskildt gjorde han sig bemärkt som driftig arrangör af många klubbaftnar och samkväm, af hvilka inkomsten förde ofta rätt betydande bidrag till körkassan. I sin hälsas dagar begåfvad med ett oförbränneligt godt humör, var den aflidne en allmänt omtyckt kamrat. Vid hans af bröstlidande framkallade död stod sörjande bl. a. en ung enka, född *Jenny Bergström*, intresserad medlem af kören äfven hon.

Till liemannens skörd under den gångna tiosårsperioden får vidare räknas restauratören *Carl Fredrik Nyberg*, hvars varma intresse för kören visade sig i mångahanda måtto. Han var körens måhända förnämsta tenor under decenniet, och hans behagliga stämman blef ofta hörd i solopartier, t. ex. uti den af *Isidor Dannström* kören tillegnade kompositionen „Stjärnan“. Hans oförmodade bortgång efter en genom förkylning ådragen kort häftig sjukdom väckte allmänt deltagande inom kören, som ock i toner tolkade sin saknad vid hans graf samt gaf uttryck åt sin sorg genom en på densamma nedlagd krans.

Äfven på bleckslagaren *J. M. K. Nybergs* graf, den som härnäst bäddades åt en körmedlem, nedlades af Arbetets Vänner en vacker minneskrans. Den aflidne var en mycket nitisk medlem af kören alt sedan dess stiftelse, ehuru den under årens lopp tilltagande sjukligheten gjorde det alt svårare för honom att, såsom han själf önskat det, fylla sin plats i ledet.

Bokbindaren *G. A. Lundberg*, bördig från Sverge, tillhörde kören endast under dess första år, ehuru han långt senare skattade åt förgängelsen. Utrustad med en djup, vacker och omfångsrik basbaryton, gjorde den hädangångne sig bemärkt äfven som solist.

I maj 1900 bäddades grafven för byggnadsritaren *Karl Emil Nyberg*, som tillhörde körens baser, men hvilken äfven en bröstsjukdom förde till det tysta, sörjd närmast af maka, *Matilda Lindroos*, äfven hon en intresserad körmedlem.

Den siste af dem, som för alltid ryktes ur körens led under tioårsperioden, är underofficeraren vid Gardesbataljonens musikkår *A. Mönkkönen*, en af körens bästa tenorer samt för öfrigt af ett sympatiskt väsen.

*Världarnas Gud, lyse sin frid
ned öfver slumraren, himmelskt blid,
öfver grafvarnas rund
till uppståndelsens stund.
Och i mullen
öfver kullen
blommande vår
grönska vänligt år från år,
till dess vi få
en gång där uppe mötas
i det blå.
Nu — farväl!*

Med tacksamhet

måste kören främst erinra sig, att under den gångna tioårsperioden föreningens Styrelse städse med varmt intresse omfattat körens sak. Och då mulna dagar stundat och upplösningen af föreningens sångarskara stått för dörren, har det städse varit från föreningsstyrelsen maningsropet kommit till återinträde under sångarfanan. Denna styrelse är det kören ock har att tacka för anskaffandet af lämpliga öfningslokaler och af instrument. Hufvudsakligen för körens skull skänkte Handtvärkarsångföreningens ännu återstående veteraner med varmt hjärta sin gamla kära flygel jämte hela sitt notbibliotek och annan litteratur redan 1891 åt föreningen, som äfven för körens öfningar 1895 inköpte en ny, dyrbar flygel. Köpesumman

utgjorde 1,750 mark. Slutligen är det ju föreningsstyrelsen kören har att tacka för engagementen af dess utmärkta dirigenter.

Tidigare ha i dessa anteckningar redan nämnts de ärade komponister, som ihågkommit kören med tillegnanden, nämligen *Karl Flodin*, *Martin Wegelius*, *Richard Faltin*, *G. A. Gripenberg*, *Isidor Dannström* och *Th. Sörensen*. I sådana gåfvor ligger det förnämsta erkännande kören kan förvärfva sig.

Med föräringar har kören vidare ihågkommit af fotografen *Daniel Nyblin*, som icke blott skänkt kören flere vackra fotografier utan ock på annat vis uttrykt sin sympati för densamma, samt af värmästaren *C. O. Nyholm*, hvilken under hela tioårsperioden stått som körens förnämsta stödjepelare inom densamma.

Bland personer, hvilka i detta sammanhang ännu böra med tacksamhet af kören ihågkommas för det intresse de visat densamma, må nämnas fabrikanten *Aug. Ludv. Hartwall*, som invalts till körens ende passive ledamot och med stor ifver deltog som arrangör bl. a. i Stockholmsfärden och uti Ekenäsresan, boktryckeriföreståndaren *Victor Pettersson*, deltagare som resebestyrelsemedlem uti sångarfärderna till Vasa och Åbo, samt fabrikanten *Hjalmar Fagerroos*, som visat sig mycket generös mot kören med afseende på dess beställningar af sångarmärken m. m.

Med hederstecken

ihågkommas vid tioårsfesten: *Emil Leander*, den intelligente och energiske ledaren från 1891 samt under åren 1899—1901, den mångårige ordföranden i körbestyrelsen *C. O. Nyholm*, typografen *Wilhelm Eriksson*, som tillhört körbestyrelsen i flere år och äfven haft andra funktioner inom kören, skomakarmästarne *Alexander Palenius*, en trägen, god och pålitlig basist, samt *Karl Lodman*, den sistnämnda tillhörande kören under hela tioårsperioden, fru *Ida Schneider*, en god sopran, som varit värksam i flere soarébestyrelser, typografen *Hanna Reiman* och kontorsbiträdet *Matilda Ahlström*, som hvardera tillhört körbestyrelsen och äfven annars varit särskildt värksamma inom kören, hvilken den sistnämnda jämväl tillhört oafbrutet sedan 1891.

*Head ädelt fädren tänkte,
 hvad skönt de drömt engång,
 det allt de åt oss skänkte
 i modersmålets sång.
 Hur våra öden randas,
 den sången är oss kär:
 vår själ i honom andas,
 vår rikedom han är.
 Du sköna sång, vårt bästa arf
 från tidevarf till tidevarf,
 ljud högt, ljud fritt från strand till strand
 i tusen sjöars land.*

Så hafva vi då nått slutet af dessa minnesanteckningar och kunna, vid en kort

Återblick

på de svunna tio åren, finna att den lefvande, lifvande makt, som bor i sången, kraftigt tagit sig uttryck hos Arbetets Vänners i Helsingfors sångkör. Ja, den hos kören inneboende kärleken till sångkonstens förädlande utöfning har utgjort det mäktiga band, som under tioårsperioden hållit kören samman och som, då någon gång dess farkost under skockande moln hotat att gå i sär, inom kort åter samlat föreningens sångerskor och sångare, redo att ånyo föra sångens runor vare sig vid musikfesterna, i konsertsalen, vid medborgarhyllningar eller andra offentliga tillfällen, då folkets känsla vill ha luft, äfvensom under föreningslivets än glada, än allvarliga skiften.

På samma gång kören, en representant för de breda lagren af Finlands svenska befolkning, sålunda vittnat om huru sången är densamma innerligt kär, har kören hos oss burit den svenska sångens fana högt under den för det svenska språket i Finland brydsamma tid, då förfinskningsmanin rasade som värst just bland de lager af vårt lands svenska folkelement, som kören hufvudsakligen representerar.

Men kören har därför icke förvisat den finskspråkiga sången från sin repertoar. Tvärtom ha vid dess konserter städse sjungits äfven sånger med broderspråkets ord.

Ty kören, liksom Arbetets Vänner öfver hufvud, vet, att
det förvisso icke är hat utan kärlek, som är den svenska befolk-
ningens i Finland lösen, då det gäller fosterlandet:

*Se, ur vår kärlek skall gå opp
ditt ljus, din glans, din fröjd, ditt hopp,
och högre klinga skall en gång
vår fosterländska sång!*

